ಎಸ್.ಎಸ್. ಕುಕ್ಕೆ

S.S. KUKKE

ವಿ.ಟಿ.ಎಸ್.ರಾವ್

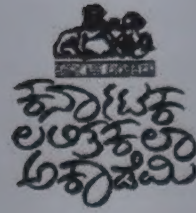

ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿ

Karnataka Lalithakala Academy

ಎಸ್.ಎಸ್. ಕುಕ್ಕೆ
S.S. KUKKE

ವಿ.ಟಿ.ಎಸ್.ರಾವ್

ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜೆ.ಸಿ.ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು

S.S.KUKKE: A Monograph on the Life & Works of S.S.Kukke (Kannada & English) by V.T.S.Rao, Published by Indiramma H.V., Registrar, Karnataka Lalithakala Academy, Kannada Bhavana, J.C. Road, Bangalore-560 002

First impression: 1997
Second impression: 2018

Price: 65
Pages: 48 + 8
Copies: 1000
Paper Used : 80GSM Maplitho

ಪ್ರಕಾಶಕರು:
ಇಂದ್ರಮ್ಮ.ಹೆಚ್.ವಿ
ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್
ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಮುದ್ರಕರು:
ತುಷಿತ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆರ್ಟ್
ಎಸ್.ಆರ್.ನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು
ಮೊ. : 8861712637

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ನುಡಿ

ಕಲಾವಿದ ಎಸ್.ಎಸ್. ಕುಕ್ಕೆಯವರು ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಪಂಡಿತರತ್ನ ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಪುತ್ರರಾಗಿದ್ದವರು. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಅವರ ಆಸ್ಥಾನದ ಪಂಡಿತರತ್ನರಲ್ಲೊಬ್ಬರು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಲಾವಿದ ಕುಕ್ಕೆಯವರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಪೌರಾಣಿಕ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೊಂದು ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಗುಣ ಲಭಿಸಿದೆ. ಜಲವರ್ಣ ಚಿತ್ರರಚನೆಯಲ್ಲಿ ನೈಪುಣ್ಯತೆ ಸಾಧಿಸಿದ್ದರು ಕುಕ್ಕೆಯವರು. ನಿಸರ್ಗಚಿತ್ರಣ, ಭಾವಚಿತ್ರಣ, ಜಿಕಣಿಚಿತ್ರ ಅಥವಾ ಮಿನಿಯೇಚರ್ ಚಿತ್ರಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಇದೆ. ಕುಕ್ಕೆಯವರಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ, ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯವೊಂದನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮಹದೋದ್ದೇಶವಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಮಾಡಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೂ ಸಹ. ಸ್ವತಃ ಆರ್ಟ್ ಸ್ಟುಡಿಯೋವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಇವರಿಗೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ಬದುಕು ದೂಡುವ ಸವಾಲನ್ನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿಯೇ ಎದುರಿಸಿದ್ದರು. ರುಮಾಲೆ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ, ಪಾವಂಜೆ, ಈಗ ಕೆ.ಎನ್. ರಾಮಚಂದ್ರನ್ ಅವರುಗಳ ಕೃತಿಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಕಾಲಾವಧಿಗಾದರೂ ಶೇಖರಗೊಳ್ಳುವ ಭಾಗ್ಯ ಪಡೆದಿದ್ದವು. ಕೆ. ವೆಂಕಟಪ್ಪನವರು ಮನೆಯನ್ನೇ ಪ್ರದರ್ಶನಾಲಯವನ್ನಾಗಿಸಿದ ರೂಢಿಯ ಮುಂದುವರೆದ, ಸಂಕೀರ್ಣಾವಸ್ಥೆಯಿದು. ಆದರೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೇ ಬರದಿದ್ದಾಗ ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಮಕ್ಕಳು ಒಂದುಗೂಡಿ ಅವರ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಕ್ಕೆ ೧೯೯೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದರು. ಈಗ "ಎಸ್.ಎಸ್. ಕುಕ್ಕೆ" ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಎಂಬ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಭಾಗವೇ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿದೆ. ಐತಿಹ್ಯ ಹಾಗೂ ಪುರಾಣಗಳಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಬೆರೆಸುವ ಜಲವರ್ಣದ ಸೂಕ್ಷ್ಮದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದ ಕುಕ್ಕೆಯವರು ದೈನಂದಿನ ಬದುಕು ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಬಹಳ ಜರ್ಜರಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾಕೃತಿ ರಚನೆ ಇವರಿಗೆ ವರವಾಗಿ, ಔಷಧವಾಗಿ ಒದಗಿಬಂದಿತ್ತು.

ಇವರ ಧೀಮಂತ, ಕಲಾತ್ಮಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪುರಾಣದ ಓದಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆಸೆದಾಗ ರೂಢಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯೆ ಆದ ದೃಶ್ಯಾವಳಿ ನಮಗೆ ಒದಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಜಾನಪದದ ಮುಖೇನ ಪುರಾಣವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ರೀತಿ ಅವರ ಚಿತ್ರಣ. ಕುಕ್ಕೆಯವರ ನಿಕಟವರ್ತಿಗಳೂ, ಎನ್.ಜೆ. ಪಾವಂಜೆಯವರ ಶಿಷ್ಯರೂ ಆಗಿದ್ದ ವಿ.ಟಿ.ಎಸ್. ರಾವ್ ಅವರು ಬಹಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಬರೆದ ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷದ ನಂತರ ಮರುಮುದ್ರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಓದುಗರು ಇಲ್ಲಿನ ಬರವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಆಸ್ವಾಧಿಸಿ, ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ವಿಭಿನ್ನ ಕ್ರಮಗಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸದೊಂದಿಗೆ,

ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಎಸ್.ಕುಕ್ಕೆ ಅವರ ಜನ್ಮಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸದರಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮರುಮುದ್ರಣ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮರು ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸಿದ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ, ಪುಸ್ತಕದ ಸಂಪಾದಕರಿಗೂ, ಪ್ರಕಟಣಾ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ, ಅಕಾಡೆಮಿಯ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಆದ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದ್ರಮ್ಮ.ಹೆಚ್.ವಿ ಅವರಿಗೂ, ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮಾಲೀಕರು, ತುಷಿತ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆರ್ಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು ಇವರಿಗೂ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪರವಾಗಿ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಜೆ. ಕಮಲಾಕ್ಷಿ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಹಾಗೂ ಗೌರವ ಸಂಪಾದಕರು

ಒಂದು ಮಾತು

ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರು ಮತ್ತು ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದೂ ಒಂದು. ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಆ ಹೆಸರಾಂತ ಕಲಾವಿದರ, ಅವರ ಕಲೆಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲೆಯು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ದಾರಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಉಂಟು ಮಾಡಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಬಲ್ಲದು.

ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಸುಮಾರು ೪೦ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದ್ದು ಇನ್ನು ಹಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಹೊರಬರಲಿವೆ. ಈ ಮಾಲಿಕೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದು ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪುನರ್ ಮುದ್ರಣವಾಗಿರುವುದು, ಅವುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ, ಸಾರ್ಥಕತೆಗಳ ದ್ಯೋತಕ.

ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಆರಿಸಿರುವ ಬರಹಗಾರರು ಕಲೆಯ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಆಯಾ ಕಲಾವಿದರ ಜೀವನ, ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅರಿತಿರುವವರು. ಪ್ರಸ್ತುತ, ಈ ಪುಸ್ತಕ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರಾದ ದಿವಂಗತ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಎಸ್. ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಿದ್ದು ಅವರು ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಸಾಧನೆ ಅಪಾರ. ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ವಿ.ಟಿ.ಎಸ್. ರಾವ್‌ರವರು ನಾಡಿನ ಕಲಾವಿದರು, ಕಲಾ ಬರಹಗಾರರಾಗಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಸಂಪಾದಕರಾದ ಶ್ರೀ ಚಿ.ಸು. ಕೃಷ್ಣ ಸೆಟ್ಟಿ ಅವರಿಗೂ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಎಂದಿನಂತೆ ಕಲಾರಸಿಕರು, ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸಿ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಹಾಗೂ ಗೌರವ ಸಂಪಾದಕರು
ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿ

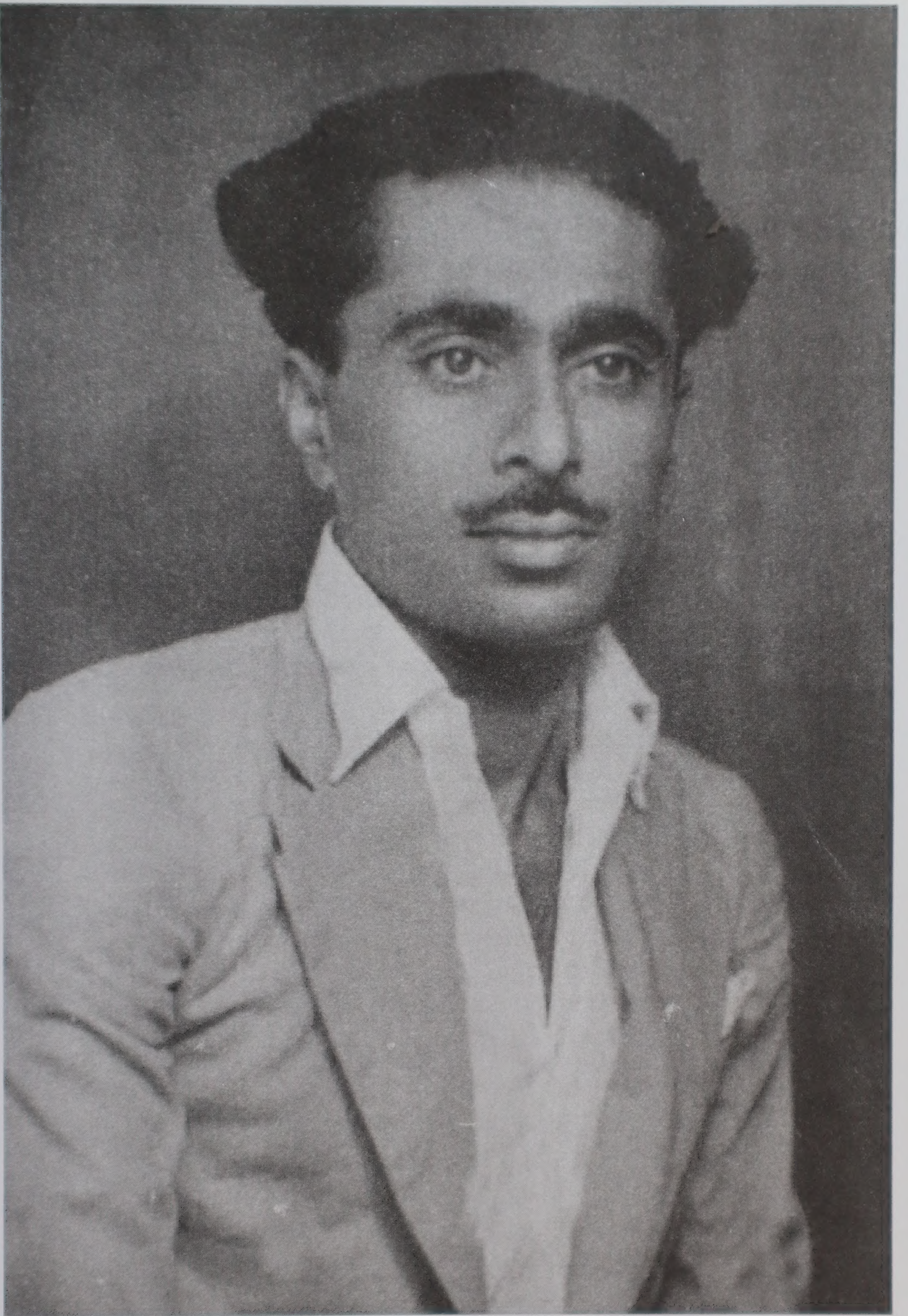
ಪ್ರಕಾಶಕರ ನುಡಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿಯಿಂದ ನಾಡಿನ ಕಲಾಪರಂಪರೆಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲಿ ದಿ. ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಎಸ್.ಕುಕ್ಕೆ ಅವರು ಒಬ್ಬರು. ಶ್ರೀಯುತರು ೧೯೧೮ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ಇಹಲೋಕ ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ೧೯೯೭ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಎಸ್.ಕುಕ್ಕೆ ಅವರ ಕುರಿತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಶ್ರೀ ವಿ.ಟಿ.ಎಸ್.ರಾವ್ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹೊರತರಲಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಎಸ್.ಕುಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ನೂರು ವಸಂತಗಳು ತುಂಬಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮರು ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಎಸ್.ಕುಕ್ಕೆ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳ ವಿಶೇಷ ಅಂದರೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ವೈಯುಕ್ತಿಕವಾದ ತಂತ್ರ ಶೈಲಿ, ಕಲಾನೈಪುಣ್ಯತೆಗಳಿಂದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಸತ್ವಗಳನ್ನು ರಕ್ತಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೇರುಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿನ ಅಡಕವಾದ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನೂ, ಘಟನೆಗಳನ್ನೂ ಚಿತ್ರಕಲಾಕೃತಿಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದುದು. ಅವರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ನೀಳ ರೇಖೆಗಳದೇ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಭಾರತೀಯ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಾವ್ಯ ದೃಶ್ಯಗಳಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ಅಕಾಡೆಮಿಕ್ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಮಹಾನ್ ಕಲಾವಿದರ ಜನ್ಮಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅಕಾಡೆಮಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಇವರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ನಾಡಿನೆಲ್ಲಡೆ ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಆಕರ್ಷಿತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿವೆ.

ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಎಸ್.ಕುಕ್ಕೆ ಅವರ ಜನ್ಮಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸದರಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮರುಮುದ್ರಣ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮರು ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸಿದ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಆದ ಪ್ರೊ.ಎಂ.ಜೆ.ಕಮಲಾಕ್ಷಿ ಅವರಿಗೂ, ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ, ಪುಸ್ತಕದ ಸಂಪಾದಕರಿಗೂ, ಪ್ರಕಟಣಾ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ, ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮಾಲೀಕರು, ತುಷಿತ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆರ್ಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು ಇವರಿಗೂ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪರವಾಗಿ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇಂದ್ರಮ್ಮ ಹೆಚ್.ವಿ
ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್
ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಎಸ್.ಎಸ್. ಕುಕ್ಕೆ

ಎಸ್.ಎಸ್. ಕುಕ್ಕೆ

ಅಂದಿನ ಲೋಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನಪಾಸಾದ ಒಂಭತ್ತು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ, ಒಮ್ಮೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಹೇಳಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಠದ ಕಡೆ ಗಮನ ಕೊಡದೆ, ಅವರ ಮುಖಚರ್ಯೆಯ ತದ್ರೂಪದ ಚಿತ್ರ ಒಂದನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಗುರುಗಳು ತಾವು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಠದ ಮೇಲೆ ನೇರ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದನ್ನು ಈ ಹುಡುಗನಿಗೇ ಕೇಳಬೇಕೇ? ಪಾಠದ ಮೇಲಿರಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಗಮನವನ್ನು ಚಿತ್ರ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಹುಡುಗ ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆವರೆಗೆ ಅದೆಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಹುಡುಗನಲ್ಲಿ ಈ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕೋಪ ಬಂತು. ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಈ ಬಾರಿಯೂ ಝಳಪಿಸುವ ನಾಗರಬೆತ್ತ ಹುಡುಗನ ಬೆನ್ನಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕಾಡಿತು. ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ಅವನ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಮುಖಭಂಗಿಯ ಚಿತ್ರ. ಮಾಸ್ತರರ ಕೋಪ ನೆತ್ತಿಗೇರಿತು. ನಾಗರಬೆತ್ತ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಮಾಡ ಹತ್ತಿತು. ಹೀಗೆ ಏಟು ತಿಂದು ಸಾಕಾಗಿದ್ದ ಹುಡುಗನಲ್ಲಿದ್ದ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನ ಜಾಗೃತವಾಯಿತು. ಸಧೃಡ ಮೈಕಟ್ಟಿನ ಹುಡುಗನ ಮುಂದೆ ಈ ಕಡ್ಡಿ ಮಾಸ್ತರು ಯಾವ ಲೆಕ್ಕ. ಈಗ ಹುಡುಗನ ಸರದಿ! ಮಾಸ್ತರರ ನಾಗರ ಬೆತ್ತ ಹುಡುಗನ ಕೈಗೆ ಬಂತು. ಬಲವಾಗಿ ನಾಲ್ಕೇಟು ಮಾಸ್ತರರಿಗೇ ಕೊಟ್ಟು ಮುಯ್ಯಿ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡ. ಆ ದಿನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹುಡುಗನೇ ಹೀರೋ! ಆದರೆ ಪರಿಣಾಮ ಕೂಡಲೇ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಡಿಬಾರಾದ.

ಸುದ್ದಿ ಪಟ್ಟಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಪಂಡಿತ ಪುತ್ರನ ಈ ವರ್ತನೆಗೆ ಕೆಲವರು ನಕ್ಕರು. ಕೆಲವರು ಕುಕ್ಕೆ ಮನೆತನ, ಪಂಡಿತರ ಮನೆತನ, ಇದೆಂತಹ ವಿಪರ್ಯಾಸ ಎಂದು ಬೇಸರಗೊಂಡರು. ದಡ್ಡ ಹುಡುಗನೆಂದು ಮನೆಯವರು ಮಾತ್ರ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಈಗ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಅವನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು, ನಾಲ್ಕು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ತುಂಬು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಹುಡುಗನೇ ಕೊನೆಯವನು. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಮಗನಲ್ಲಿ ತಾಯಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಪ್ರೀತಿ. ಜೊತೆಗೆ ಆ ತಾಯಿಗೆ ಈ ಸುಪುತ್ರನ ಜನನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆನೋವು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನಂಜನಗೂಡು ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸೇವೆ, ಕಾಣಿಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಸುಖಪ್ರಸವವಾಯಿತು. ಹೊಟ್ಟೆನೋವು ಮಾಯವಾಯಿತು. ಆ ಕಾರಣ ಮಗುವಿಗೆ ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿ , ಕುಕ್ಕೆ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್ ಪಂಡಿತ ರತ್ನ ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ಸಂಕಮ್ಮನವರ ಕೊನೆಯ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಎಸ್. ಕುಕ್ಕೆ ೧೯೧೮ರ ಜೂನ್ ೮ ರಂದು ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದರು.

ಬಾಲ್ಯಜೀವನ

ಕೊನೆಯ ಮಗನಾದುದರಿಂದ ತಾಯಿಯ ಅತಿ ಮುದ್ದಿನಿಂದ ಬೆಳೆದ ಮಗು ಮುಂಜಾನೆ ಆರು ಗಂಟೆಗೇ ತುಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಗೆಳೆಯರೊಂದಿಗೆ ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಈಜಾಡಿ ಮನೆ ಸೇರಿದಾಗ ತಾಯಿ ಕಮಾನು ಚೌರ ಮಾಡಿಸಿದ ಮಂಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಜಡೆಗೆ

ಹೂಮುಡಿಸಿ ಹಣೆಗೆ ಬೊಟ್ಟನ್ನಿಟ್ಟು , ದಟ್ಟಿಪಂಚೆ, ಕೋಟು ತೊಡಿಸಿ ಹಾಸನದ ಕೆಂಪು ಟೋಪಿಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗೆಂದು ಕಳಿಸಿದರೆ ಈ ಹುಡುಗ ಇತರ ಜೊತೆಗಾರರೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಸ್ಕೂಲಿಗಲ್ಲ, ಹತ್ತಿರದ ಮಾವಿನ ತೋಪಿಗೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮರಮಂಗನಾಟ, ಸಿಳ್ಳಂಪಟ್ಟೆ, ಗೋಲಿ, ಚಿಣ್ಣಿಕೋಲು ಈ ಆಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿ ಸ್ಕೂಲು ಮುಚ್ಚುವ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾಗುತ್ತಿದ್ದ.

ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿದಷ್ಟೂ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂಬ ವಿಪರೀತ ಕಲ್ಪನೆ ಇತ್ತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತ ಹಿಡಿದಿರದ ಶಿಕ್ಷಕನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಕಲಾ ಸಂವೇದನೆ

ಆಗ್ಯೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಎನ್ನುವವರು ಶಾಲೆಯ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಕ (ಡ್ರಾಯಿಂಗ್ ಮಾಸ್ಟರ್) ಆಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಮಗ ಕೆ.ಜಿ. ಮೂರ್ತಿ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ಸಹಪಾಠಿ, ಹಾಗೂ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಸ್ನೇಹಿತ. ಅವನು ಚಿತ್ರ ಬರೆಯುವುದನ್ನೇ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಚಿತ್ರಕಲಾಸಕ್ತಿ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯಿತು. ತದೇಕ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಚಿತ್ರ ರಚಿಸತೊಡಗಿದ. ರಾಮಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಈ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಅಭಿಮಾನಪಟ್ಟರು. ಕ್ರಮವಾದ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಈ ಬಾಲಕ ಅಭಿಜಾತ ಕಲಾವಿದ, ಭರವಸೆ ಮೂಡಿಸುವ ಈ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಕ್ರಮ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆತರೆ ಈ ಬಾಲಕ ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಚಿತ್ರಕಲಾವಿದನಾಗಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಬಂತು. ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ರಾಮಕೃಷ್ಣರಾಯರಿಂದ ಕಲಾಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಶಿಕ್ಷಣ ಒಂದು ಹಂತ ತಲುಪಿದ ಮೇಲೆ ಮದ್ರಾಸಿನ ಲೋವರ್ ಆರ್ಟ್ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕೂರಿಸಿದರು. ಅವರ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಂತೆಯೇ ಹುಡುಗ ಪ್ರಥಮ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಿದ್ದ. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢ ಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಂದುವರೆಸಲು ರಾಮಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಬಾಲಕನನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು.

ಇದಾದ ನಂತರ ಒಮ್ಮೆ ಬಾಲಕ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ತಂದೆಯವರೊಡನೆ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿನ ತುಂಗಾನದಿ ದಡದ ಮೇಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಾಲಯದ ಪೆನ್ಸಿಲ್ ಸ್ಕೆಚ್ ಮಾಡಿ ಆಗಿನ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಕರ ಭಾರತಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ. ಬಾಲಕನ ಕಲಾ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಗುರುಗಳು "ನೀನು ಚಿತ್ರ ಕಲೆಯನ್ನೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡು. ಉತ್ತಮ ಕಲಾವಿದನಾಗಿ ಕೀರ್ತಿವಂತನಾಗುವೆ" ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಗಳ ಆ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಪುಳಕಗೊಂಡ ಬಾಲಕ ಆನಂದ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಹೋದ. ಈ ವಿಷಯ ಬಾಲಕನ ತೀರ್ಥರೂಪರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ಆಗ್ಯೆ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ಅತ್ತಿಗೆಯ ತಮ್ಮ ಎಸ್.ವಿ. ಸೀತಾರಾಮ ರಾವ್ ಎಂಬ ಓರಗೆಯ ಹುಡುಗ ಆಗಲೇ ಮೈಸೂರಿನ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ವರ್ಷದ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ನೋಂದಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವನು ಶಿವಮೊಗ್ಗೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ಅಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗೆಗೆ ಸುಂದರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಈ ಬಾಲಕನ

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಕಲಾಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಸೆಯನ್ನು ಚಿಗುರಿಸಿದ್ದ. ಈ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಒತ್ತಾಸೆಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಬಾಲಕ ತಂದೆಯವರೊಂದಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ತೆರಳಿ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲಾಭ್ಯಾಸ ಮುಂದುವರೆಸುವ ಮಾತೆತ್ತಿದ. ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ಈ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಗೆ ವಿರೋಧ ಬಂದುದು ತಂದೆಯವರಿಂದಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಂದಿರಿಂದ ಹಾಗೂ ಅಣ್ಣಂದಿರಿಂದ. ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿದ್ದುದು ಬಾಲಕ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕಲಿತು, ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಂತೆ ಪಂಡಿತೋತ್ತಮನಾಗಲಿ ಎಂಬುದು. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ, ವೇದ ಕಲಿಯಲು ಈ ಬಾಲಕನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿರೋಧವಿತ್ತು. ಅದರೊಂದಿಗೇ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ಚಿತ್ರ ಕಲಾವಿದನ ಕೊಡುಗೆ ಈ ಮನೆತನದಿಂದ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗೆಗೆ ತನ್ನ ಗುರಿ ದಾರಿಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಈ ಛಲವಾದಿ ಬಾಲಕ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕಲಾವಿದನಾಗಲು ಸಂಕಲ್ಪ

೧೯೩೩ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ೧೫ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವ ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಬಾಲಕ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮನೆಯವರ ವಿರೋಧದ ಮಧ್ಯೆಯೂ ಹೊರಟು ನಿಂತು ಮೈಸೂರು ರೈಲು ಹತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ಆತನ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದುದು ಕೇವಲ ಏಳು ರೂಪಾಯಿಗಳು. ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಅಣ್ಣಂದಿರು ಓಡೋಡಿ ಬಂದು ರೈಲ್ವೆ ಪ್ಲಾಟ್ ಫಾರಂನಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯನ್ನು ಕಂಡು "ಇಳಿದು ಮನೆಗೆ ಬಾ" ಎಂದರು. ಬಾಲಕ ನಿರಾಕರಿಸಿದ. ಹಿರಿಯರಿಂದ ಕಪಾಳ ಮೋಕ್ಷವಾಯಿತು. "ಹಠಮಾರಿ", "ಒರಟ" ಎಂಬ ಬೈಗಳೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದುವು. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ದೊಡ್ಡಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಕಷ್ಟ ಪಡುವನೋ ಎಂಬ ಆತಂಕ ಆ ಹಿರಿಯರಿಗೆ. ಅವರಿಗೂ ಹೊಡೆದದ್ದು ಕೆಡುಕೆನಿಸಿರಬೇಕು. ರೈಲು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಚಲಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅಣ್ಣ ಸೀತಾರಾಮ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮಾರನೇ ದಿನವೇ ಲಾ ಪರೀಕ್ಷೆ ಬರೆಯಲು ಪೂನಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆಂದು ಮನೆಯವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಹಣದಲ್ಲಿಯೇ ೨೫ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ಜೇಬಿಗೆ ತುರುಕಿದ್ದರು. ಅಣ್ಣ ತನ್ನ ಪೂನಾ ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಣ ಇದೆಂದರಿತ ಬಾಲಕ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಾರದೆಂದು ಜೇಬಿನಿಂದ ಆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಪ್ಲಾಟ್ ಫಾರಂ ಮೇಲೆ ಎಸೆದ. ರೈಲು ಮೈಸೂರು ತಲುಪಿತು. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿಳಿದು ಸ್ನೇಹಿತ ಬಂಧು ಎಸ್.ವಿ. ಸೀತಾರಾಮರಾಯನನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪ ತಿಳಿಸಿದ. ಉಳಿಯಲು ಸ್ಥಳ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಕಲಾಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಲು ಹೋದಾಗ,

ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಮುಂಚಿನ ಪರೀಕ್ಷೆ (ಟೆಸ್ಟ್) ಕೊಟ್ಟರು. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸಿ ಬಣ್ಣ ಲೇಪಿಸಲು ಹೇಳಿದರು. ಈ ಬಾಲಕನು ತನ್ನೊಂದಿಗೊಯ್ದಿದ್ದ ಬಣ್ಣಗಳಾದರೂ ಕೆಲವು ಮಾತ್ರಾ. ಅವು ಸಾಲದಾದಾಗ, ಪಕ್ಕದ ಕ್ಲಾಸ್ ರೂಮಿನ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಚಿತ್ರ ಪೂರೈಸಲು ನೆರವಾದರು.

ಆಗ ಆ ಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಐಯ್ಯಂಗಾರರೆನ್ನುವವರು ಅಧೀಕ್ಷಕರು (ಸೂಪರಿನ್‌ಟೆಂಡೆಂಟರು), ಶ್ರೀ ಎನ್.ಜಿ. ಪಾವಂಜೆಯವರು ಸಹಾಯಕ ಅಧೀಕ್ಷಕರು (ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಸೂಪರಿನ್‌ಟೆಂಡೆಂಟರು). ಇವರಲ್ಲದೆ ಕೇಶವಯ್ಯ, ಟಂಕಸಾಲೆ, ವೇಣುಗೋಪಾಲನಾಯ್ಡು ಮುಂತಾದವರು ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪಾವಂಜೆಯವರು ಟೆಸ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಈ ಬಾಲಕ ರಚಿಸಿದ್ದ ಚಿತ್ರವನ್ನೂ, ಈತನ ಕಲೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನೂ ಕಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತಸಪಟ್ಟರು. ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿದರು. ಮೊದಲನೆಯ ತರಗತಿಗೆ ಸೇರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ತರಗತಿಗೇ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಶಿಫಾರ್ಸು ಮಾಡಿದರು. ನಂತರ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಇಲ್ಲಿನ ವಾಸ್ತವ್ಯದ ಅನಾನುಕೂಲಗಳು, ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಬರಬೇಕಾದ ಈ ಕಲಾಪುಷ್ಪ ಕಮರಿ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನ (ಸ್ಕಾಲರ್‌ಷಿಪ್) ಕೊಡಿಸಿ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಭರವಸೆಯನ್ನೂ ನೀಡಿದರು. ಧ್ಯೇಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆ ಇದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ, ಸಾಧನೆಗೆ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಭೆ ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ ಗುರುತಿಸಿ ಮುಂದೆ ತರುವ ವಿಶಾಲ ಮನೋಭಾವದ ಪಾವಂಜೆಯವರಂತಹ ಕಲಾಗುರುಗಳು ಇದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಕುಕ್ಕೆಯವರಂತಹ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು.

ಮೊದಲ ಮೂರುದಿನಗಳು ಅನಾಥಾಲಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಅನಂತರ ಕೆಲವು ದಿನ ಅರಮನೆಯ ಛತ್ರದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದು ನಂತರ ಹಳೇ ಅಗ್ರಹಾರದ ಉಡುಪಿ ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯರ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನ ಸಿಗುವ ಭರವಸೆಯಿಂದ ಉಳಿದುಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ರೂಪಾಯಿ. ಇದರಿಂದ ಹೋಟೆಲ್ ಬಾಡಿಗೆ, ಊಟದ ಖರ್ಚು ನಡೆದೀತೇ!

ಸ್ಕಾಲರ್‌ಷಿಪ್ ಹಣ ಊಟ, ವಸತಿಗಳಿಗೇ ಸಾಲದಾದರೆ ಬಣ್ಣ ಬ್ರಷ್ ಕೊಂಡು ಕಲಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಅಧ್ಯಾಪಕ ಕೇಶವಯ್ಯನವರು ಈ ಬಾಲಕನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರು. "ನಾನು ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ನನಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡು, ದಿನಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡಾಣೆ ಪ್ರಕಾರ ಮಜೂರಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದರು. ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಅವರ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಂತೆ ಅವರ ಕಲಾ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕನಾದಾಗ ಮಜೂರಿ ಹಣದ ಜೊತೆಗೆ ಬ್ರಷ್, ಬಣ್ಣ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವರೇ ಕೊಟ್ಟರು. ಕಡೆಗೆ ಬಾಡಿಗೆ ರೂಮು ಹಿಡಿದು ವರ್ಷವಿಡೀ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನದಲ್ಲಿ ಕಳೆದರು.

ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ಕಲಾವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ

ನಾಲ್ಕನೆಯ ತರಗತಿ ಮುಗಿಸಿ ಐದನೇ ತರಗತಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಎನ್.ಎಸ್. ಸುಬ್ಬುಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಬಿ.ಹೆಚ್. ರಾಮಚಂದ್ರ ಇವರು ಸಹಪಾಠಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಮೂರು ಮಂದಿ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಕಲಾಗುರು ಪಾವಂಜೆಯವರಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಭಿಮಾನ. ಗುರುಗಳ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಿಂದ ಕಲಾ ಶಾಲೆಯ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಇವರು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಂತೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರರಿಗೆ ಶಿಷ್ಯ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆದರ. ಅವರು ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕರೆದು ಮದ್ರಾಸಿನ ಹೈಯರ್ ಕಲಾಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕುಳಿತುಕೋ ಎಂದರಲ್ಲದೆ ಹುಡುಗನ ಸ್ಥಿತಿ ಅರಿತು ತಾವೇ ಫೀಜು ಕಟ್ಟಿದರು.

ಮದ್ರಾಸಿನ ಹೈಯರ್ ಕಲಾ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಫಲಿತಾಂಶ ಬಂತು. ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಂತೆಯೇ ಪ್ರಥಮ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಸೂಪರಿಟೆಂಡೆಂಟರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಗಿ ತುಂಬಾ ಸಂತಸಪಟ್ಟು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡರು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಮೈಸೂರು ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಯ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಡಿಪ್ಲೊಮಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಪೂರೈಸಿತ್ತು. ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯೂ ಆಗಿ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕಲಾವಿದನಾಗಿ ಹೊರಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ. ಆಗ ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದುರಾಯಿತು!

ಕಲಾವಿದನಾಗಿ

ಶಿವಮೊಗ್ಗಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಆ ನಂತರದ ಕೆಲವು ವರ್ಷ ಅಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟವರಿಗೆ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದೊಂದಿಗೆ ಅಂಗಸಾಧನೆಯನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಉತ್ತಮ ದೇಹ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಕುಕ್ಕೆಯವರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಆರೋಗ್ಯ ಇಲಾಖೆ ವಿಶೇಷ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ "ಮಲ್ನಾಡ್ ಬೆಸ್ಟ್" ಎಂಬ ಅಭಿದಾನವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಯಿಂದ "ಕ್ರಾಫ್ಟ್‌ಮನ್" ಕೆಲಸದ ಆದೇಶ ಬಂತು. ಅಲ್ಲಿ ಯು.ಜಿ. ಎಕ್ಸ್‌ಹೆನರ್ ಎಂಬ ವಿನ್ಯಾಸಕಾರರ ಬಳಿ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಅದು. ಆ ಕೆಲಸ ಕುಕ್ಕೆಯವರಿಗೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಆಗಿನ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆಯ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಜಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಎನ್ನುವವರು ಈ ಶಾಲೆಯ ತಪಾಸಣೆಗಾಗಿ ಬಂದರು. ಆಗ ಕುಕ್ಕೆಯವರು ನೇರವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ನನಗೆ ಈ ಕೆಲಸ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಲಾವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕನ ಹುದ್ದೆ ಕೊಡಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು "ಮೀಸೆ ಬಾರದ ಹುಡುಗ ಅನುಭವಿಗಳ ನಡುವೆ ಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಬೇಕೇ ?" ಎಂದು ಹಂಗಿಸಿದರು. ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಕುಕ್ಕೆ "ಮೀಸೆಯಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು, ಕೈ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟರು. ಆ ನಂತರ ಕಲಾಗುರು ಕೇಶವಯ್ಯನವರೊಂದಿಗೆ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಸರಾ ಪ್ಯಾನಲ್ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಗೊಮ್ಮೆ ಸಂಜೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಫುಟ್‌ಬಾಲ್ ಆಟ ಆಡುವಾಗ ಮಂಡಿ ಚಿಪ್ಪಿಗೆ ಏಟು ಬಿದ್ದು ಅದು ಜಾರಿದಾಗ ಮೈಸೂರು ಬಿಟ್ಟು ಶಿವಮೊಗ್ಗೆಗೆ ಬಂದು ಮೂರು ತಿಂಗಳು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು.

ಆಗ್ಯೆ ವಕೀಲರಾಗಿದ್ದ ಅಣ್ಣ ಸೀತಾರಾಮ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಈ ತಮ್ಮನ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ವೃತ್ತಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಾಲೋಚಿಸಿ ಒಂದು ಫುಲ್ ಸೈಜಿನ ಕ್ಯಾಮರಾ ಕೊಡಿಸಿದರು. "ಫೋಟೋ ಸ್ಟುಡಿಯೋ ಪ್ರಾರಂಭಿಸು, ಅದರೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಚಿತ್ರಕಲೆಯನ್ನೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು" ಎಂಬ ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಒಬ್ಬ ಪಾಲುದಾರರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಸ್ಟುಡಿಯೋ ಲಾಭ ತರಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಂತರ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಾಗಲೂ ಕೆಲಸ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆದಾಯ ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ಟುಡಿಯೋ ಮುಚ್ಚಬೇಕಾಯಿತು.

ವಿವಾಹ

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥರೂಪರು ಮತ್ತು ಮಮತಾಮಯಿ ತಾಯಿ, ಮತ್ತು ಎರಡನೇ ತಾಯಿಯಂತಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಇವರೆಲ್ಲಾ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಇವರಿಗೆ ಕುಕ್ಕೆಯವರು ವಿವಾಹವಾಗಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೆಲೆಗೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವುದನ್ನು ನೋಡುವ ಆಸೆ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಕೆಲಸವಾಗಲಿ, ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಲಿ, ನಿಗದಿತ ವರಮಾನವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದ ಈ ಯುವಕನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡಲು ಯಾರೂ ಮುಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಅವರ ೨೮ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನವರು ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಫಾರೆಸ್ಟ್ ಆಫೀಸರಾಗಿದ್ದ ನರಸಿಂಹಯ್ಯನವರ ಮೊದಲನೆಯ ಮಗಳು ರಾಜಮ್ಮ ಎಂಬ ಕನ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದರು. ಮದುವೆ ಸಾಗರದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಿತು. ಮದುವೆ ನಡೆದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಮಾವ ನರಸಿಂಹಯ್ಯನವರಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೇ ಹೋಗಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಒಂದು ನೆಲೆ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣ. ನಿನ್ನ ಕಲಾನೈಪುಣ್ಯದ ಸಾರ್ಥಕತೆಗೆ ಅನುವಾಗಬಹುದೆಂಬ ಸಲಹೆ ಮನೆಯವರಿಂದ ಬಂತು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮಕ್ಕಳು ರಾಮು ಮತ್ತು ರಾಜು ಇವರೂ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದರು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆ

ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲೊಂದು ರೂಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಚಿಕ್ಕಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ "ಕುಕ್ಕೆಬ್ರದರ್ಸ್" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಫೋಟೋ ಸ್ಟುಡಿಯೋ ಒಂದನ್ನು ತೆರೆದರು. ಅದೇ ಅವರ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಸ್ಟುಡಿಯೋ ಸಹ ಆಗಿತ್ತು. ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ವೃತ್ತಿ ಜೀವನ ಆರಂಭಿಸಿದ ಅವರಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಅನೇಕ ಪ್ರಮುಖರ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಆಗ ನಗರದಲ್ಲಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಲಾವಿದರು ಬೆರಳೆಣಿಸುವಷ್ಟು ಮಂದಿ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದರು. ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಕೆಲಸಗಳು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಿಸತೊಡಗಿತು. ಆದರೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ಕಲಾವಿದರಾಗಿಯೇ ನಡೆಸಲು ಅವರು ಸುಮಾರು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಹೆಣಗಬೇಕಾಯಿತು. ಅನಂತರವೇ ಬೇರೆ ಮನೆ ಮಾಡಿ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಮಗುವನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ವಾಸ್ತವ್ಯ ಹೂಡಿದರು.

ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆ

ಆಗ ಚಲನಚಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಂತ ನಟರೂ ಸಂಗೀತಗಾರರೂ ಆಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಹೊನ್ನಪ್ಪ ಭಾಗವತರು ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶಕ ಶ್ರೀ ಕು.ರಾ. ಸೀತಾರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಕುಕ್ಕೆಯವರು ಬಂದರು. ಹೊನ್ನಪ್ಪ ಭಾಗವತರು ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದ 'ಮಹಾಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸ' ಚಲನಚಿತ್ರದ ಕಲಾ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಲು ಆಹ್ವಾನ ಬಂತು. ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದು ಚಿತ್ರ ಹೆಸರು ಗಳಿಸಿತು. ನಂತರ ಕು.ರಾ. ಸೀತಾರಾಮ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ 'ಕೈವಾರ ಮಹಾತ್ಮೆ' ಚಿತ್ರದ ಕಲಾನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿಯೂ ದುಡಿದರು.

ಕಲಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ವಿವಿಧ ತಂತ್ರಗಳು ಇವರಿಗೆ ಒಲಿದಿತ್ತು. ಬ್ರಷ್‌ನಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲದೇ ಬ್ಲೇಡಿನಿಂದ, ದಾರದಿಂದ ವರ್ಣಲೇಪ ಮಾಡುವುದು ಕಾಲ್ಬೆರಳಿಂದ, ಒಂದೇ ಕೈನಿಂದ, ಕೆಲವು ಸಲ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರ ರಚಿಸುವುದು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಚಿತ್ರರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಆಗ ಇವರು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಚಮತ್ಕಾರಗಳು. ಇವರು ಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಶಿಲ್ಪಕೃತಿಗಳ ರಚನೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು, ದಂತದಲ್ಲಿ, ತೇಗ, ಬೀಟೆ ಮರಗಳಲ್ಲಿ 'ಪ್ಲಾಸ್ಟರ್ ಆಫ್ ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಮಿಶ್ರಣದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ' ಎಲ್ಲಾ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೈಯಾಡಿಸಿದರು. ಶೀಘ್ರ ರೇಖಾರಚನೆ (ರ್‍ಯಾಪಿಡ್ ಸ್ಕೆಚಿಂಗ್) ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಣ (ಪೋರ್ಟ್ರೈಟ್ ಪೈಂಟಿಂಗ್) ಇವರ ಇಷ್ಟದ ವಿಧಾನಗಳು. ಇವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ನೆಹರೂ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅಂದಿನ ರಾಜ್ಯಪಾಲ ಶ್ರೀ ವಿ.ವಿ. ಗಿರಿ ಅವರು ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಸಭಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದ ಜವಹರಲಾಲರ ಗಮನವನ್ನೂ ಸೆಳೆದಿದ್ದುವು. ಒಮ್ಮೆ ನೆಹರೂಜೀ ಅವರು ಜೋಗ್ ಜಲಪಾತದ ವಿದ್ಯುದಾಗಾರ ಒಂದನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸಲು ಆಗಮಿಸಿದಾಗ ಕುಕ್ಕೆಯವರು ತಾವು ರಚಿಸಿದ ಜೋಗ್ ಜಲಪಾತದ ಸುಂದರ ಚಿತ್ರ ಒಂದನ್ನು ಪಂಡಿತಜೀ ಅವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದರು.

ಕಲಾಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ನಗರದ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ಕಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಪಾತ್ರ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ೧೯೫೯-೬೦ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನಕ್ಕೆ ಬೃಹತ್ ಮಹಾದ್ವಾರವನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಅಂದಿನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ಕೆಂಗಲ್ ಹನುಮಂತಯ್ಯನವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಉಪಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕೆಯವರೂ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಆಶಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಹಾದ್ವಾರ ರಚಿತವಾದಾಗ, ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಲು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಸಮಾರಂಭವೇರ್ಪಡಿಸಿ ರಾಜ್ಯದ ಚಿತ್ರ ಕಲಾವಿದರ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಅವರದೇ ಆದ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ವತಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವುದಾಗಿ ಭರವಸೆ ನೀಡಿದರು. ಇಂತಹ ಕಲಾಪ್ರೇಮಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಅಭಿಲಾಷೆಯಂತೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಂ. ಆರ್ಯ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎಸ್. ನಂಜುಂಡರಾಯರೊಂಗೆ ಕುಕ್ಕೆಯವರು ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಸಭೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪೇಟೆಯ ಸ್ಟುಡಿಯೋದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಸಿದರು. ೧೯೬೦ರ ಮೇ

೧೫ರಂದು 'ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪರಿಷತ್" ಎಂಬ ಅಭಿದಾನದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಇಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಪಾತ್ರ ಪ್ರಮುಖವಾದದು.

ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅಂದೇ ನೇಮಕವಾದ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಈ ಕಲಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿಯೂ, ಅವರ ಸಹೋದರ ಶ್ರೀ ಆರ್.ಎಸ್. ಕುಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿಯೂ ನೇಮಕಗೊಂಡರು. ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಅಂದು ಒಂದು ನೆಲೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಸಭೆಗಳು ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಸ್ಟುಡಿಯೋದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಸಂಸ್ಥೆ ೧೯೬೫ರ ಆಗಸ್ಟ್ ೧೦ರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳ ಏರ್ಪಾಟಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ. ಎಂ.ಎಸ್. ನಂಜುಂಡರಾಯರೊಂದಿಗೆ ಹೆಗಲಿಗೆ ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲು ದುಡಿದವರು ಕುಕ್ಕೆಯವರು. ನಂತರ ಅವರ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಹಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದರು.

ಕಲಾಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ

ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದವನಹಳ್ಳಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರ ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದ ಎಂಟನೇ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಭವನದ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಕೋಣೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ೧೯೬೪ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೨೫ರಂದು ಪರಿಷತ್ತು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ "ಚಿತ್ರಕಲಾ ವಿದ್ಯಾಲಯ"ವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಗೆ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಾಗಿ ನಿಯೋಜಿತರಾದರು ಶ್ರೀ ಕುಕ್ಕೆಯವರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅನೇಕ ವರ್ಷ ಬಹುಮಂದಿ ಕಲಾವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಉತ್ತಮ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದರು. ಇಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಲಾವಿದರೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿರುವ ಶ್ರೀ ಯೂಸಫ್ ಅರಕ್ಕಲ್, ಶ್ರೀಮತಿ ಎಂ.ಜೆ. ಕಮಲಾಕ್ಷಿ, ಮುಂತಾದವರು ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಶಿಷ್ಯ ವೃಂದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಅಂದು ೨೨ ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಚಿತ್ರಕಲಾ ವಿದ್ಯಾಲಯ ಇಂದು ನೂರಾರು ಕಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯಾದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿತ್ರಗಳ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಪಾತ್ರ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು.

ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನಗಳು

ಅ.ನ. ಸುಬ್ಬರಾಯರು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಲಾಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಕೆಲಕಾಲ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ್ದ ಕುಕ್ಕೆಯವರು, ಕಲಾಮಂದಿರದ ೩೪ನೆಯ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವದ ಅಂಗವಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದರು. ಆ ನಂತರ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಾರಿ ಮತ್ತು ಮ್ಯಾಕ್ಸ್‌ಮುಲ್ಲರ್ ಭವನದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿನ್ಯಾಸ ಕೇಂದ್ರದ

ಕಲಾವಿದರುಗಳೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದರು. ಕರ್ನಾಟಕ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪರಿಷತ್ತು ಆಗಾಗ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಲಾವಿದರ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅಲ್ಲದೆ ಪರಿಷತ್ತು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಕಲಾ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ, ಅವರು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿನ್ಯಾಸ ಕೇಂದ್ರದ ಅಂದಿನ ಮುಖ್ಯ ವಿನ್ಯಾಸಕಾರರಾಗಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅವರ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದ ಬಂಗಾಳಿ ಕಲಾವಿದ ಶ್ರೀ ಸೇನ್ ಗುಪ್ತ ಅವರೊಂದಿಗೆ ೧೯೭೫ನೆಯ ಮಾರ್ಚ್ ೨ನೇ ತಾರೀಖು "ಫ್ರೆಂಚ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೇಂದ್ರ" (ಅಲಿಯೊನ್ಸ್ ಫ್ರಾನ್ಸೆ)ನಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಐದು ದಿನಗಳ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ತೇಗ ಮತ್ತು ಬೀಟೆಯ ಮರದ ಕೆತ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದ ಅವರ ಶಿಲ್ಪಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಾರ್ಥವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದ ನವ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಥಮಬಾರಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದರು.

ಕುಕ್ಕೆಯವರೇ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಏಕವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳೆಂದರೆ ೧೯೩೨ರ ನವೆಂಬರ್ ೧೯ ರಂದು ಬಸವನಗುಡಿಯ ವಾಡಿಯಾ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ವರ್ಲ್ಡ್ ಕಲ್ಚರ್‌ನಲ್ಲಿ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನ. ಈ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಉಗುರಿನಿಂದ, ಚಾಕುವಿನ ಅಲಗಿನಿಂದ, ಕುಂಚದಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದ ಸುಮಾರು ೪೬ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದರು.

ಕುಕ್ಕೆಯವರು ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಕಲಾ ಭವನದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ವರ್ಲ್ಡ್ ಕಲ್ಚರ್‌ನಲ್ಲಿಯೂ ೧೯೩೫ನೇ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಮತ್ತು ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ತುಂಬಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದವು. ಈ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸುಮಾರು ೨೫ ಮಂದಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳಿದ್ದುವು. ಇವರ ಮತ್ತೊಂದು ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನ ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಮುಲ್ಲರ್ ಭವನದಲ್ಲಿ ೧೯೭೮ನೆಯ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೪ ರಿಂದ ೨೩ರವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ರಚಿಸಿದ "ಮೇನಕಾ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ", "ಕುಮಾರ ಸಂಭವ" ಮುಂತಾದ ೨೦ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದರು. ಇದಾದ ನಂತರ ೧೯೮೧ನೇ ಜನವರಿ ೭ನೇ ತಾರೀಖು ಬ್ರಿಗೇಡ್ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿರುವ ರಾಮನೀಲ್ ಕಲಾ ಗ್ಯಾಲರಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ೧೮ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದರು.

ಮೈಸೂರಿನ ಲಲಿತಕಲಾ ಸಂಘವು ೧೯೭೪ನೆಯ ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ದಸರಾ ವಸ್ತುಪ್ರದರ್ಶನದ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸೆನ್‌ಗುಪ್ತಾರವರೊಂದಿಗೆ ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿತ್ತು.

ಬಹುಮಾನ, ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು

ಮೈಸೂರು ದಸರಾ ವಸ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ "ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ ವಿಭಾಗವು" ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲ. ಆಗ್ಯೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಇದೊಂದೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ. ಈ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಬಹುಮಾನ ಗಳಿಸುವುದೊಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ

ಸಂಕೇತವಾಗಿತ್ತು. ಕುಕ್ಕೆಯವರು ೧೯೪೦ ರಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಈ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಸತತವಾಗಿ ಸುಮಾರು ೩೦ಕ್ಕೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದರು. ಅನೇಕ ವರ್ಷ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಪ್ರಥಮ ಬಹುಮಾನವೇ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸತತವಾಗಿ ಏಳು ವರ್ಷಗಳು ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಬಹುಮಾನ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದ ಮೇಲೆ ಅಂದಿನ ಕಲಾವಿದರ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸ್ಥಾನ ಏನಿತ್ತೆಂಬುದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಅವರು ಪ್ರಥಮ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ೧೯೪೦ ರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ೪೪, ೫೦, ೫೨, ೧೯೫೫ರಲ್ಲಿ (ಎರಡು ಬಹುಮಾನಗಳು) ಮತ್ತು ೧೯೭೧ರವರೆಗೂ ಗಳಿಸಿದರು.

ಮುಂದೆ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರವು ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾಯಿತು. ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಚಿತ್ರಗಳು ಬಹುಮಾನಾರ್ಹವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ೧೯೬೩ನೇ ಆಗಸ್ಟ್ ೧೦ ರಂದು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಇವರು ರಚಿಸಿದ "ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ" ಎಂಬ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ಪತ್ರಿಕೆಯವರು ಕೊಡ ಮಾಡಿದ್ದ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮಾನದ ಜೊತೆಗೆ ಅವರೇ ರಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವರದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಎರಡನೇ ಬಹುಮಾನವೂ ದೊರೆಯಿತು. ಅನಂತರ ಪರಿಷತ್ತು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಲಾವಿದರ ಚಿತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಅವರ ಚಿತ್ರ "ಒಡೆದ ಸೌಂದರ್ಯ" (ಬ್ರೋಕನ್ ಬ್ಯೂಟಿ) ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಚಿತ್ರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಯಿತು. ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿಯವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ವಾರ್ಷಿಕ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಚಿತ್ರಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದುವು. ೧೯೭೩ನೆಯ ವಾರ್ಷಿಕ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಭಿತ್ತಿ ಚಿತ್ರದ ನಕಲೊಂದು ಬಹುಮಾನ ಗಳಿಸಿತು.

ನಲವತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನವು ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎಸ್.ವಿ. ರಂಗಣ್ಣನವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಗ ಇವರ ಕಲಾ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಕುಕ್ಕೆಯವರಿಗೆ ಸನ್ಮಾನವೇರ್ಪಡಿಸಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪರಿಷತ್ತು ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ವಿಧಾನ ಸೌಧದ ಔತಣ ಸಭಾಂಗಣ (ಬ್ಯಾಂಕ್ವೆಟ್ ಹಾಲ್)ದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಖ್ಯಾತ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸುವ ಪರಿಪಾಠವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ದಿನಾಂಕ ೩೦-೩-೧೯೭೩ರ ಸಂಜೆ ನಡೆದ ಸನ್ಮಾನ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇತರ ಐದು ಮಂದಿ ಕಲಾವಿದರೊಂದಿಗೆ ಕುಕ್ಕೆಯವರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿ ಅವರ ಸೇವೆಗೆ ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನರ್ಪಿಸಿತು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ೮೨ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಐದು ಮಂದಿ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕೆಯವರೂ ಒಬ್ಬರು. ಕುಕ್ಕೆಯವರು ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸೇವೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ೧೯೭೬ನೆಯ ನವೆಂಬರ್ ಒಂದರಂದು ನಡೆದ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕೆಯವರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿತು. ಈ ರೀತಿ ಕಲಾವೃಂದವೂ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವೂ ಈ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದೆ.

ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ

ಕುಕ್ಕೆಯವರು ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಕೋಟಲೆಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಕ್ರಮೇಣ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಗಣನೀಯವಾಯಿತು. ಸರ್ಕಾರ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿರುವ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳು ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಇವೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಸರ್ಕಾರದ ನೀರಾವರಿ ಇಲಾಖೆಯ ತುಂಗ, ಭದ್ರ, ಮತ್ತು ನುಗು ಜಲಾಶಯಗಳ ಅತಿಥಿಗೃಹಗಳು, ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ಪ್ರವಾಸಿ ಅತಿಥಿ ಗೃಹ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಸಾರಾಂಗದಲ್ಲಿ, ಕೆನರಾ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಪ್ರಧಾನ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಮ್ಯೂಸಿಯಂನಲ್ಲಿ ಇವರ ಕೃತಿಗಳಿವೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಚಿತ್ರಗಳು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕಲಾ ಗ್ಯಾಲರಿ

ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಹೋದ ನಂತರವೂ ಉಳಿದ ಚಿತ್ರಗಳ ನಿರಂತರ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಜಯನಗರ 'ಟಿ' ಬ್ಲಾಕಿನ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ತೀರ್ಥರೂಪರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ೧೨-೬-೧೯೮೨ರಲ್ಲಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಆರ್ಟ್ ಗ್ಯಾಲರಿ ಎಂಬ ಕಲಾ ಗ್ಯಾಲರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಕುಕ್ಕೆಯವರ ನಿಧನದ ನಂತರ ಅವರ ಕುಟುಂಬದವರು ಈ ಗ್ಯಾಲರಿಯ ಎಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಕೊಡಮಾಡಿರುವರು. ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗ್ಯಾಲರಿ ತೆಗೆದು ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳ ನಿರಂತರ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಸಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ವೀಕ್ಷಣೆಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಆಶಯ ಇದೀಗ ಕೈಗೂಡಿದೆ.

ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು

ದೆಹಲಿಯ ಆಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಫೈನ್ ಆರ್ಟ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಕ್ರಾಫ್ಟ್ ಸೊಸೈಟಿ ೧೯೮೫ರಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕೆಯವರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿತು. ಆ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ದೆಹಲಿಗೆ ತೆರಳಿದ ಕುಕ್ಕೆಯವರು ಅಲ್ಲಿ ಖರೀದಿಸಿದ ಹೊಸ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿದಾಗ ಉಂಟಾದ ಚಿಕ್ಕ ಗಾಯ ಉಲ್ಬಣವಾಗಿ, ಅದೇ ಕಾರಣ ಮಲಗಿದವರು, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಾಲುಜಾರಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಮೂಳೆ ಮುರಿತದ ಕಾರಣ ಮತ್ತೆ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಿ ದೃಢಕಾಯರಾಗಿದ್ದ ಅವರು ಮೇಲೇಳಲಾರದೆ ಮಲಗಿದಾಗ ಮಧುಮೇಹವೇ ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ಬೇನೆಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾದರು. ಮುಂದೆ ಕಾಲಿನ ಗಾಯವು ತೀವ್ರ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದಾಗ ಕಾಲನ್ನೇ ತೆಗೆಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದುದು ದುರ್ದೈವ. ಉತ್ತಮ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಸಹಾಯ ಒದಗಿ ಬಂದರೂ ಅವರ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ೧೯೯೧ನೆಯ ವರ್ಷದ ಪ್ರಥಮ ದಿನವಾದ ಜನವರಿ ಒಂದರಂದು ಕುಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಪತ್ನಿ, ಮೂವರು ಪುತ್ರರು, ಪುತ್ರಿ ಹಾಗೂ ಅಳಿಯಂದರನ್ನಗಲಿ ತಮ್ಮ ೭೩ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಧಿವಶರಾದರು.

ಕೃತಿಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಂಡಿತರ ಮನೆತನದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಕುಕ್ಕೆಯವರಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾಗತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲಾ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಮೈಗೂಡಿದ್ದುವು. ಅವರ ತಂದೆಯವರು ಶ್ರವ್ಯ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದರೆ, ಮಗ ಆ ಕಾವ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ದೃಶ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದರು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯ, ಶ್ಲೋಕಗಳ ತೀರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಅವರ ಒಂದೊಂದು ಕೃತಿಯೂ ಅಪಾರ ಶ್ರಮದ ಕುಸುರಿ ಕೆಲಸದಿಂದ ವೀಕ್ಷಕರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಶ್ರಮವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯನ್ನು ಸಹ ರಂಜಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸಿವೆ. ಒಗಟಿನಂತೆ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವ ನವ್ಯ ಕಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕುಕ್ಕೆಯವರು ಹಲವು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರಾದರೂ ಆ ಪ್ರಕಾರ ಅವರಿಗೆ ಒಗ್ಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಚಿತ್ರಗಳ ವಿಶೇಷ ಎಂದರೆ, ಭಾರತೀಯ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೇರುಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾದ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನೂ, ಘಟನೆಗಳನ್ನೂ ಚಿತ್ರಕಲಾಕೃತಿಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದುದು; ಕವಿಗಳ ಶಬ್ದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ದೃಶ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತಗೊಳಿಸಲು ಅವರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ವರ್ಣ ವೈವಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ನೀಳರೇಖಾ ವಿಲಾಸ. ಅವರ ವರ್ಣ ಲೇಪನದ ವಿಶೇಷ ಎಂದರೆ ಬಂಗಾಳಿ ಕಲಾ ಪಂಥದವರು ಕಲಾ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸೊಬಗನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ತೊಳೆದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವ ವಿಧಾನ (ವಾಷ್ ಮೆಥೆಡ್). ಈ ವಿಧಾನವು ಈಚಿನ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿದೆಯಾದರೂ ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬಳಸಿ ಚಿತ್ರಿತವಾದ ಕೃತಿಗಳು ಈಗಲೂವಿನೂತನ ವರ್ಣ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಶುಭ್ರತೆಯ ಮೆರಗನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ವೀಕ್ಷಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಗೆಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಅವರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ನೀಳ ರೇಖೆಗಳದೇ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಭಾರತೀಯ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಾವ್ಯ ದೃಶ್ಯಗಳಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ಅಕಾಡೆಮಿಕ್ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ ಅವು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಿಮಳದಿಂದ, ಭಾವ ಲಾವಣ್ಯದ ಸಹಚರ್ಯೆಯಿಂದ, ಸಾಂದ್ರವಾದ ಅನುಭವ, ಚಿತ್ರವತ್ತಾದ ನಿರೂಪಣೆಗಳಿರುವ ಇತರ ಚಿತ್ರಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇವರ ಕಲಾಕೃತಿ ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ ನೋಡಿದಾಕ್ಷಣವೇ ಇದು ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಕೃತಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಛಾಪನ್ನು ಇವರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರದೇ ಒಂದು ವಿಶೇಷ. ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಚಿತ್ರವಾಗಲಿ, ರಾಷ್ಟ್ರನಾಯಕರ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮನಃಸತ್ವವನ್ನೂ, ಧೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನೂ ಅವರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಸಾಧನೆಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಮುಖಭಾವದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಯುವ ಕಲಾವಿದರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಾಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪದರ್ಶಿಗಳನ್ನು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂಡಾ ಇವರು ಚಿತ್ರಗಳು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೆಲಕಾಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸದಸ್ಯರೂ ಆಗಿದ್ದ ಕುಕ್ಕೆಯವರು, ಅಕಾಡೆಮಿಯ ವತಿಯಿಂದ ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ಬನಸ್ಥಳಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಭಿತ್ತಿ

ಚಿತ್ರಗಳ ಪುನರ್ರಚನೆ (ನಕಲು)ಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ನಿಯೋಜಿಸಿದ್ದ ತಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿನ ಭಿತ್ತಿಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಕಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಹತ್ತಿರದ ಲೇಪಾಕ್ಷಿಗೂ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿನ ಭಿತ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ನಕಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು.

ಭಾರತೀಯ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ, ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ತಂತ್ರ ಶೈಲಿ, ಕಲಾ ನೈಪುಣ್ಯತೆಗಳಿಂದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಸತ್ವಗಳನ್ನು ರಕ್ತಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಪುರಾಣ ಇತಿಹಾಸಗಳ ಸತ್ವಭರಿತ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಭಾಷಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಿನ ಕಥೆಗೆ ಯಥಾವತ್ತಾದ ಚಿತ್ರರೂಪ ಕೊಡುವ ಆಶಯ ಕುಕ್ಕೆಯವರದು.

ದೃಗ್ದರ್ಶನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಕಲಾವಿದರಂತೆ ಶರೀರ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸದೇ ಭಾರತೀಯ ಕಲಾ ಶೈಲಿಗೆ ಪೋಷಕವಾಗುವಂತಹ ನೀಳರೇಖೆಗಳ ಆಕಾರ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿನ ತರಂಗಿತತೆ (Rhythm) ಮತ್ತು ನೆಳಲು ಬೆಳಕಿನ ನವಿರಾದ ಯೋಜನೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಸಂದರ್ಭ ಚಿತ್ರಣ (Illustration) ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ.

ಭಾವಚಿತ್ರ, ಸಂಯೋಜನೆ, ಪ್ರಕೃತಿ ಚಿತ್ರಣ, ಸಂದರ್ಭ ಚಿತ್ರಣ, ಹೀಗೆ ನೂರಾರು ಬಗೆಯ ಕೃತಿಗಳು ಅವರ ಕುಂಚದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಸಾಂದ್ರವಾದ ಅನುಭವದೊಂದಿಗೆ ಪೂರಕ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಚಿತ್ರವತ್ತಾದ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ವಾಸ್ತುವೈವಿಧ್ಯದ ಗೃಹ, ಮಂದಿರ, ಮಂಟಪ, ಇವುಗಳ ಚಿತ್ರಣ, ಸಾಲಂಕೃತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಣಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ವೇಷಭೂಷಣಗಳು, ಸುತ್ತಲ ರಮ್ಯಪ್ರಕೃತಿ, ರಸನಿಷ್ಠೆ, ಭಾವನಾಹಚರ್ಯ ಇವು ನಮ್ಮನ್ನು ಶತ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತವೆ.

ದಿವಂಗತ ಕುಕ್ಕೆಯವರ ತೀರ್ಥರೂಪರಾದ ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿದ್ದು, ಕನ್ನಡ ಮೇಘ ಸಂದೇಶ, ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು. ಈ ಕಾವ್ಯಗಳ ರಸಮಯ ಸನ್ನಿವೇಶನಗಳ ವರ್ಣನೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಮೇಲಾಗಿದ್ದು, ಈ ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ದೃಶ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವ ಆದಮ್ಯ ಸಂವೇದನೆ ಅವರನ್ನು ಚಿತ್ರ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುವಾಗ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಭಾಗವತ, ದೇವೀಭಾಗವತಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಅವರ ಚಿತ್ರ ವಸ್ತುಗಳು ಒಗಟಾಗಿ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಕುಕ್ಕೆಯವರು ರಚಿಸಿದ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಬೃಹತ್ ಕೃತಿ. ಪೂಜ್ಯ ಗುರುಗಳ ಪ್ರಶಾಂತ ತೇಜಸ್ವೀ ಮುಖಮಂಡಲ, ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುವ ತ್ರಿಪುಂಡ ವಿಭೂತಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮಾಲೆ, ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಧೀರಗಂಭೀರ ಭಂಗಿ, ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಉದ್ದೀಪಿತವಾದ ನೇತ್ರಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ. ಇಷ್ಟೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಚಿತ್ರ ಪಂಡಿತ ರತ್ನ ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳದು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ನಿರತರಾಗಿರುವ ಕೃತಿ. ರಾತ್ರಿಯ ನೀರವತೆಯಲ್ಲಿ ಲಾಂದ್ರದ ಬೆಳಕಿನಡಿಯಲ್ಲಿ

ಕೆಂಪಂಚಿನ ಹಸಿರು ಶಾಲು ಹೊದೆದು ವ್ಯಾಸಪೀಠದೆದುರು ಕುಳಿತು ರಾತ್ರಿಯ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಅಧ್ಯಯನಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಭಂಗಿ ಅತ್ಯಾಕರ್ಷಕವಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ರಾಮಾಯಾಣ, ಭಾರತ, ಭಾಗವತ, ದೇವೀಭಾಗವತದ ವಸ್ತುವನ್ನುಳ್ಳ ಚಿತ್ರಗಳೆಂದರೆ "ಋಷ್ಯ ಶೃಂಗರನ್ನು ವಾರಾಂಗನೆಯರು ಅಂಗ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ ರೋಪಪಾದನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ. ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೇ ಅದುವರೆಗೆ ಕಂಡಿರದ ಋಷ್ಯಶೃಂಗ ರಥವೇರಿ ಕುಳಿತು ಕುತೂಹಲಾಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಂದ ತನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ, ವಾದ್ಯಗಳನ್ನೂದುತ್ತಿರುವ, ಫಲಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ, ಖಾದ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ನಿವೇದಿಸುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮದೆಯರನ್ನು ನೋಡಿ ಚಕಿತನಾಗಿರುವ ಭಾವಪೂರ್ಣ ಮುಖಮುದ್ರೆ, ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮದ ಪರಿಸರ ತುಂಬ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ಚಿತ್ರ ಗಂಗಾತಟದಲ್ಲಿ ರಾಮಗುಹರ ಸಮಾಗಮ. ಕೈಜೋಡಿಸಿ, ಮೊಳಕಾಲೂರಿ, ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಬಾಗಿರುವ "ಗುಹ"ನೆದುರು, ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಕುಳಿತಿರುವ ರಾಮ, ಮುಗ್ಧೆಯಂತೆ ನಿಂತಿರುವ ಸೀತೆ, ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪರಿಚರ್ಯೆಗೆ ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಇವರ ಮುಖಭಾವಗಳು ತುಂಬ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿವೆ.

ಮೇನಕಾ- ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಚಿತ್ರ ಒಂದರಲ್ಲಿ ನರ್ತನ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ಮೇನಕೆಯ ಮೋಹಕ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರು ಹೋಗಿರುವ ಕೃಶಾಂಗ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ತೆಜಸ್ವಿನೇತ್ರಗಳಿಂದ ಕಾಮುವಶನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವಕಲಾಕೃತಿಯೆನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ಮಹಾಭಾರತ ಸನ್ನಿವೇಶ ಚಿತ್ರಗಳಾದ ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯದ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರದಾನದಲ್ಲಿ ಕಿರಾತರೂಪಿನ ಶಿವ ಅವನ ಬೆನ್ನಿಗಂಟಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಿರಾತಕಿಯ ರೂಪಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ಇವರ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಭಾವಲಯದಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪಾರ್ವತಿ, ಎರಡೂ ಬಾಗಣಳೂ ಮೈಗೆ ನಾಟಿ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿರುವ ಮುಳ್ಳು ಹಂದಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀತನಾದ ಶಿವನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ.

ಇನ್ನು ಭಾಗವತದ ಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲಾವಿಲಾಸಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದುವು ಕೃಷ್ಣನು ನಂದಗೋಕುಲದಿಂದ ಮಥುರೆಗೆ ನಿರ್ಗಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರ. ಯಮುನೆಯ ದಡದ ನಂದ ಗೋಪನ ಸುಂದರ ಸೌಧದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಥಾರೂಢ ಕೃಷ್ಣನ ನಿರ್ಗಮನವನ್ನು ತಡೆಯಲು ಗೋಪಿಯರು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿರೋಧ. ಚಿಂತಾಮಗ್ನನಾಗಿ ಕೈಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಕೃಷ್ಣನ ಮುಖಭಾವ, ಸುತ್ತಲ ನಿಸರ್ಗದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಲ್ಲಿ ಮೇಯುತ್ತಿರುವ ಹಸುಗಳೂ ಸಹ ಕೃಷ್ಣನ ಅಗಲುವಿಕೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗದೆ ನಿಂತಿರುವ ಭಂಗಿ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸುಂದರ ಸಂಯೋಜನೆಯಿಂದ ಕಥೆಯ ಓಟ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡ ಒಂದುಕ್ಷಣ ಹರಳುಗಟ್ಟುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಸುಂದರ ಸಂಯೋಜನೆ ನಯನ ಮನೋಹರವರಾಗಿದೆ.

ಈ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಗೋಪಿಕಾವಸ್ತ್ರಾಪಹರಣ, ಅಪ್ಸರೆಯರ ಜಲಕ್ರೀಡೆ ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಕೃಷ್ಣ ಸುಧಾಮರ ಸಮ್ಮಿಲನ ಒಂದು ಸುಂದರ ಸಂಯೋಜನೆ. ಬಡ ಸುಧಾಮನನ್ನು ಭದ್ರಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿ, ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯರನ್ನೂ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಭದ್ರಾಸನದಡಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಕುಳಿತು ಸುಧಾಮನನ್ನು ನನಗಾಗಿ ಏನು ತಂದಿರುವೆ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮತ್ತು ಸಂಕೋಚದಿಂದ ತನ್ನ ಅವಲಕ್ಕಿಯ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಕೃಷ್ಣ ಸುಧಾಮರ ಮುಖಭಾವಗಳು, ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿವೆ.

ದೇವಿಭಾಗವತದಲ್ಲಿನ ದುರ್ಗೆ ಮತ್ತು ಗಾಯಿತ್ರಿ ದೇವಿಯರ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದರ್ಶನದ ಸುಗಂಧ ಪರಿಮಳವಿದೆ. ಮೇಲೆ ತಾರಾಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಕೆಳಗಡೆ ಉಕ್ಕುವ ಕಡಲುಗಳ ನಡುವೆ ಅಷ್ಟ ದಿಗ್ಗಜಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವ ದೇವಿಗಾಯತ್ರಿ ಮತ್ತು ಮಹಿಷನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಲೋಕಾಶಾಂತಿಯನ್ನು ಸಾರುವ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಬಲಗೈಯ ತೋರಬೆರಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಎಡಗೈನಲ್ಲಿ ಘಂಟಾನಾದ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಪರೂಪವಾದ ದುರ್ಗೆ ಅಥವಾ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿಯ ಕಲಾಕೃತಿ, ಆ ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯದ ವರ್ಣನಾ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಆಧಾರದಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾದಂತಿದೆ.

ಇನ್ನುಳಿದ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕಗಳ ಸನ್ನಿವೇಶ ನಿರೂಪಣಾ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದುವು ಕಾಳಿದಾಸನ ಖಂಡಕಾವ್ಯ ಮೇಘ ಸಂದೇಶ; ನಾಟಕಗಳಾದ ಶಾಕುಂತಲ, ಮಾಲವಿಕಾಗ್ನಿಮಿತ್ರ ಮುಂತಾದವು. ಮೇಘ ಸಂದೇಶದ ಮೊದಲ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕೂಟದ (ರಾಮಗಿರಿಯ) ಉನ್ನತ ಶಿಖರಗಳ ಮೇಲೆ ಉತ್ತರದ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪತ್ನಿಯ ನೆಲೆಯಾದ ಅಲಕಾವತಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಬೀಸುತ್ತಿರುವ ಶೀತಲ ಮಾರುತವನ್ನು ತನ್ನ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಅಲಂಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತ ಯಕ್ಷನ ಚಿತ್ರವಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನೂರಿನ ಯಕ್ಷನು, ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪತ್ನಿಯು ತೆಳುದುಕೂಲನ್ನು ಹೊದೆದು ಅರೆ ನಗ್ನಳಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಸುಂದರ ಭಂಗಿಯನ್ನು ಪ್ರಣಯೋನ್ಮಾದದಿಂದ ಅವಳ ಮುಂದೆ ಮೊಳಕಾಲೂರಿ ಪುಷ್ಪ ಒಂದನ್ನು ಹಿಡಿದು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಲ್ಪನೆಯು ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯ ನಿರೂಪಣೆಯ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಈ ಚಿತ್ರಕಲಾವಿದನ ಕಲ್ಪನೆಯು ಮೀರಿ ನಿಂತಿದೆ.

ಪವಿತ್ರ ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಪೋಷಿತಳಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಿತಳಾಗಿ ಗಿಡಮರಗಳಿಗೆ ನೀರೆರೆಯುತ್ತಾ ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ ಜಿಂಕೆಯ ಮರಿಗಳನ್ನಾಡಿಸುವ ಅಖಂಡ ಪುಣ್ಯಫಲದಂತಿರುವ ಸುಂದರ ಪುಷ್ಪ ಶಕುಂತಲೆ ದುಷ್ಯಂತನಿಗೊಲಿಯುವ ಮತ್ತು ಆಕೆ ಕಣ್ವರ ಅಣತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಕಾಳಿದಾಸನ ಸುಂದರ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಮೂರ್ತ ರೂಪದ ದೃಶ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವಾಗಿ ಕಣ್ಣೆದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವವು.

ಪ್ರಕೃತಿ ಚಿತ್ರಗಳಾದ ಜೋಗ್ ಜಲಪಾತದ ದೃಶ್ಯ, ಶೃಂಗೇರಿಯ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಾಲಯ, ಬೇಲೂರು ಚನ್ನಕೇಶವ ದೇವಾಲಯ ಆಗುಂಬೆಯ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮ ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕೆಯವರಿಗಿದ್ದ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಕುಕ್ಕೆಯವರು ತಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ರಮ್ಯ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವರು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಿತ್ರ ಕಾಲವಿದರ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕೆಯವರಿಗೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನವಿದೆ.

ಕುಕ್ಕೆಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ – ಸೃಜನಶೀಲ ಕಲಾವಂತ:

ಚಿತ್ರಕಲೆಗಾಗಿಯೇ ಜನಿಸಿದರೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ನಿಷ್ಕಪಟವಾದ ಸರಳ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದ, ಮೇಧಾವಿ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಿತ್ರಕಲಾವಿದರು – ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಕುಕ್ಕೆ (ಎಸ್.ಎಸ್. ಕುಕ್ಕೆ). ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವಿದ್ವತ್ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದ ಪಂಡಿತರತ್ನಂ ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಕಮ್ಮನವರ ಕಿರಿಯ ಪುತ್ರರು – ಎಸ್.ಎಸ್. ಕುಕ್ಕೆ. ಜೂನ್ ೧, ೧೯೧೮ ರಂದು ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು.

ಎಸ್. ಎಸ್. ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡಮಿ ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ತುತ್ಯಾರ್ಹ. ವಿ. ಟಿ. ಎಸ್. ರಾವ್ ೧೯೯೭ ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪುನರ್ಮುದ್ರಣ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಚಿತ್ರಗಾರ್ತಿ ಪ್ರೊ. ಎಮ್. ಜೆ. ಕಮಲಾಕ್ಷಿಯವರು ಕುಕ್ಕೆಯವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಆಪೇಕ್ಷೆಪಟ್ಟು ಕುಕ್ಕೆ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಸೌಭಾಗ್ಯ.

ಕುಕ್ಕೆಯವರು ಒಬ್ಬ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಕ ಚಿತ್ರಕಲಾ ತಪಸ್ವಿ! ಅಭಿಜಾತ ಕಲಾವಿದರು. ತನು–ಮನ–ಧನಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಚಿತ್ರಕಲೆಯನ್ನು ಏಕಸಂಧಿಗ್ರಾಹಿಯಾಗಿ ಹಿರಿಯ ಕಲಾಚಿತ್ರಗಾರನಾಗಿ ಬಾಳಿದವರು. ಇಂದಿನ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಗೆ ಇರುವ ಮಹತ್ವ–ಮೌಲ್ಯ ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಕುಕ್ಕೆಯವರು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅವರ ಜೀವದ ಉಸಿರಿನಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು; ನಾನು ಸ್ವತಃ ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಜೀವನವನ್ನು ಕಂಡು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಮುಗ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನ, ಸರಳವಾದ ನೇರ ನಡತೆಯ ಮಹಾನುಭಾವರು. ಜೊತೆಗೆ ಸಾಧಿಸಿಯೇ ತೀರುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವ ಹಠ ಇತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ – ಇವರ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಚೊಕ್ಕವಾದ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ, ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ, "ಮೇನಕಾ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ಕುಮಾರ ಸಂಭವ, ಮೇಘ–ಸಂದೇಶ, ಗಾಯತ್ರಿ, ದುರ್ಗಾ, ಮಹಿಷಾಸುರಮರ್ದಿನಿ" ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಮುನ್ನ ಅವರ ತೀರ್ಥರೂಪ ಪಂಡಿತರತ್ನಂ ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಸೋದರ ಕುಕ್ಕೆ ಸೀತಾರಾಮ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ಅವರ ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕುಕ್ಕೆಯವರು, ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಚಿತ್ರಕಲಾವಿದರಾಗಿದ್ದರೂ, ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರಕಲಾ ನೈಪುಣ್ಯತೆಗೆ ಎಂದೂ ಆತ್ಮಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲ.

ಕುಕ್ಕೆಯವರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಮನೋಧರ್ಮದವರು. ಅವರು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಗಿಸಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ ಒಂದು ಸರ್ಕಸ್ ಸಂದರ್ಶನದಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬೇರೆಕಡೆ ತಿರುಗಿಸಿದರು. ಏಳೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಇವರ ದಾರಿಯೇ ಬೇರೆಯಾಯಿತು. ಘುಮಟ್ ಬಾಲ್, ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್ ಗಳಿಗೆ ಆಕರ್ಷಿತರಾದರು. ವ್ಯಾಯಾಮ, ಕುಸ್ತಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಇವರು ಚಿತ್ರಕಲಾಭ್ಯಾಸದ ಕಡೆ ಗಮನ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಅಂಥಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಅವರ ತೀರ್ಥರೂಪರು ಮಗನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಚಿತ್ರಕಲೆ ಕುಕ್ಕೆಯವರ ಜೀವನದ ದಿವ್ಯ 'ಮಂತ್ರ' ವಾಗಿತ್ತು. ಇವರನ್ನು ಕಾಣಲು

ಬಂದವರನ್ನು ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಆದರಿಸಿ, ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಕಲಾ ಸಂಸ್ಕಾರವಂತರಾಗಿರುವ ಇವರು ರಚಿಸಿದ್ದ ಒಂದೊಂದು ಕೃತಿಯೂ ಅಪಾರ ಶ್ರಮದ ಕುಸುರಿಯ ಕೆಲಸವಾಗಿ ಬಹು ಬೆಲೆ ಬರುವಂತಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಚ್ಚೆದೆಯ ಸಾಹಸಿ, ಕುಕ್ಕೆಯವರು. ಹೃದಯವಂತ ಸೋದರ ಕಲಾವಿದರ ಬಗ್ಗೆ ಇವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾವನೆ; ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರ ಇವರಮನೆತನಕ್ಕೆ ತಂದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕುಕ್ಕೆಯವರು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ಹೃದಯ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ' ಯಂತೆ! ನೋಡಲು ಕಠಿಣವಾದರೂ ರುಚಿಯಲ್ಲಿ ಸವಿಯಾದಂತೆ, ಅಪ್ಪಟವಾದದ್ದು - ಅವರ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯ ಹಾಗೆ. ವರ್ಣ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಇವರದು ಎತ್ತಿದ ಕೈ!

ನಳಿನಿ ಕುಕ್ಕೆ
ಮೇರಿಲ್ಯಾಂಡ್, ಯು.ಎಸ್.ಎ.

ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಕುರಿತು ಮನದಾಳದ ಮಾತು:

ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಎಸ್. ಎಸ್. ಕುಕ್ಕೆಯವರನ್ನು ನಾನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು 'ಶ್ರೀಕಂಠ ಎಂದು. ಮಲೆನಾಡಿನ ಅಭ್ಯಾಸವೋ ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ವಾಡಿಕೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ-ಕಿರಿಯರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮೊದಲನೇ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆವು. ತಂದೆ-ತಾಯಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರು ನನಗೆ ಈ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ .

ನಮ್ಮ ಮನೆ ತುಂಬಾ ಮಕ್ಕಳು. ಶ್ರೀಕಂಠ ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಶಿವಮೊಗ್ಗೆಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಬಂದರೆ ನಮಗೆ ಭಾರಿ ಖುಷಿ! ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಮಗುವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಆಟಗಳನ್ನಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ - ಅವರು ಸ್ವಭಾವತಃ ಎತ್ತರವಾಗಿ ದಢೂತಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯ, ಜತೆಗೆ ವ್ಯಾಯಾಮ, ಕುಸ್ತಿಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದ ಕಾರಣವೇನೋ ಅವರ ಮೈ ಒಳ್ಳೆ ಕಲ್ಲಿನಹಾಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾವು ಹುಡುಗರು ಅವರ ಮೇಲೆ ಮರ ಹತ್ತಿದ ಹಾಗೆ ಹತ್ತಿ ಬೈಸೆಪ್ಸ್ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನೇತಾಡುವಾಗ ಅವರು ಗಿರಿಗಿಟ್ಟಲೆ ಹಾಗೆ ಗಿರ್ ಅಂತ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ಖುಶಿಯಾಗಿ ತಾರಾಸ್ಥಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕಿರುಚುತ್ತಿದ್ದೆವು! ನಮ್ಮ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಮನ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ನರಸ ಅಂತ ಒಬ್ಬ ಹುಲಿವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಶ್ರೀಕಂಠ ಹುಲಿವೇಷದ ಮೇಕಪ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನೇ ಹುಲಿವೇಷ ಹಾಕಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದೀನೇನೋ ಅನ್ನುವಷ್ಟು ಅವರು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹುಲಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೋ ಅನ್ನುವಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ಬಣ್ಣ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಊರಿನವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಅದೊಂದು ಸುಗ್ಗಿಯ ಸಂಭ್ರಮ. ಮರೆಯಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾಮನ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ನೆನಪು!

ಹೀಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸುಂದರ ನೆನಪು - ನನಗೆ ಗಣಪತಿಯ ಹಬ್ಬಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೀಕಂಠ ಎರೇಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸುಂದರವಾದ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತಿದ್ದೆ - ನಾಟ್ಯ ಗಣಪತಿ, ಬಲಮುರಿ ಗಣಪತಿ, ಹೀಗೆ ವಿಧ-ವಿಧವಾದುದ್ದನ್ನು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ

ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಬಹಳ ಇಷ್ಟವಾದದ್ದು – ಕೋರೆಹಲ್ಲು ಮುರಿದು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಬೀಸಿ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವ ಭಂಗಿ! ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಗಣಪತಿಯ ಭಂಗಿ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೆನಸಿಕೊಂಡು ಆನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಬೇಸಗೆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ನಾನು, ನನ್ನ ಅಕ್ಕಂದಿರು, ಜಯ ಮತ್ತು ಶಾಂತ ಶ್ರೀಕಂಠನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಬಹಳ ಸಣ್ಣ ಮನೆ, ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹಾಲ್ ಅಥವಾ ರೂಂ ಎನ್ನಬಹುದು, ಅಷ್ಟೆ! ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಚ್ಚಲುಮನೆ. ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಮೂರು ಜನ, ರಾಜಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಅವರ ಮಕ್ಕಳು, ನಟರಾಜು ಮತ್ತು ಜಯರಾಂ ಇಷ್ಟು ಜನ ಹಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಶ್ರೀಕಂಠ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಮೂಲೆಗೆ ತಲೆ ಹಾಕಿ ಓರೆ–ಕೋರೆಯಾಗಿ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ – ಅಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಅಮೆರಿಕಾಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವವರೆಗೂ, ನಂತರ ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ, ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ– ರಾಜಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಊಟ–ತಿಂಡಿ ಕೊಡದೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ – ಆಕೆ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿ! ನಾವು ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗರಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ, ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅರ್ಥವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

೧೯೬೩–೬೮ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ; ನನ್ನ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕಂಠನ ಮನೆಯವರ ಸಂಪರ್ಕ ಜಾಸ್ತಿ ಇತ್ತು. ಚಿಕ್ಕಪೇಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರ 'ಕುಕ್ಕೆ ಬ್ರದರ್ಸ್ ಸ್ಟುಡಿಯೋ' ಗೆ ಆಗಾಗ ಹೂಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ತಪ್ಪದೆ ಕೃಷ್ಣಾ ಕೆಫೆ ಯಲ್ಲಿ ಮಸಾಲೆ ದೋಸೆ ಮತ್ತು ಕಾಫಿ' ಕೊಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರ ಅವರ ಸ್ಟೂಡಿಯೋಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರು ಚಿತ್ರಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನೋಡುತ್ತಾ ಇರುವಾಗ ಕಾಲ ಕಳೆದಿದ್ದೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಲ – ನನ್ನ ಅಮ್ಮನ ಚಿತ್ರ ಬರೆದುಕೊಡುತ್ತೀಯಾ? ಅಂತ ಕೇಳಿದೆ. ಉತ್ತರಿಸದೆ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ಎಲ್ಲೋ ನೋಡಿ, ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳ ನಂತರ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟರು. ಕೇಳಿದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತೇನೋ ಅಂತ ನನಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಬೇಜಾರಾಯಿತು. ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು – ಗೋಪಾಲ, ನಾನು ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕಸರತ್ತು–ಕುಸ್ತಿ ಮಾಡಿ, ಫುಟ್ ಬಾಲ್ ಆಡಿ ಸುಸ್ತಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ಹಿರಿಯರಿಗೆಲ್ಲಾ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು, ಆದರೆ, ಇಂದಿರಮ್ಮ, ನಿನ್ನ ಅಮ್ಮ, ನನ್ನನ್ನು ಮಗನಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಮನೆಗೆ ತಡವಾಗಿ ಬಂದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಊಟವನ್ನು ಒಂದು ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಷ್ಟೋವೇಳೆ ನನಗೆ ದುಡ್ಡು ಸಹ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಪರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಸದಾ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತೆ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಅವರ ಚಿತ್ರ ಬರೆಯಲು ಕುಳಿತಿದ್ದೇನೆ, ಅವರ ತಾಯಿ ಪ್ರೇಮ ನೆನಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೇವವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ'ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು. ನನ್ನ ತಾಯಿ ನಾನು ಎರಡು ವರ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದರು. ನನಗೆ ಅವರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದ ನೆನಪಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಯಾವತ್ತೂ ಅಮ್ಮನ ಚಿತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತು–ಕತೆ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಸ್ಟುಡಿಯೋದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲ ಹಲವಾರು ಅಪೂರ್ಣವಾದ ಕ್ಯಾನ್ವಾಸ್‌ಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಏಕೆ ಮುಗಿಸಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಸಮಯ

ಸಿಕ್ಕಾಗ ಮುಗಿಸಬೇಕು ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದರು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬೇರೆಯವರಿಂದ ತಿಳಿದದ್ದೇ ಬೇರೆ! ಬಣ್ಣದ ಅಭಾವದಿಂದ, ಅಂತ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಕಟವಾಯ್ತು!

೧೯೭೦ರಲ್ಲಿ ನಾನು ಓದಲು ಅಮೆರಿಕಾಗೆ ಹೊರಡುವ ಮೊದಲು ಶ್ರೀಕಂಠನ ಹತ್ತಿರ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಆಯಿಲ್ ಮತ್ತು ವಾಟರ್ ಕಲರ್ ಬಣ್ಣಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಅಂದಿನಿಂದ ಅವರು ಕೇಳಿದ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು, ಮತ್ತು ಸ್ಪೆಷಲ್ ಪೇಪರ್‌ಗಳುನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ೧೯೮೨ರಲ್ಲಿ ಅವರ ತೀರ್ಥರೂಪರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಗ್ಯಾಲರಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗಿದ್ದೆ; ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರ ಕಣ್ಣುತುಂಬಾ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಗದ್ಗದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ "ಗೋಪಾಲ, ಈ ಚಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನದೇ, ಯಾವ ಚಿತ್ರವನ್ನಾದರೂ ತೆಗೆದುಕೊ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊ" ಎಂದರು. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಾನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಡದೆ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿ ಊರ್ವಶಿ-ಪುರೂರವಸ್, ಆಗುಂಬೆ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮ, ಚಾಮುಂಡಿ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿರುವ ನಂದಿ ಮತ್ತು ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿ ತೈಲಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟರು; ಅವರು ಮಹಾ ಧಾರಾಳಿ, ವಿಶಾಲ ಹೃದಯಿ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ - ಶ್ರೀಕಂಠ ಸದಾ ನೆಲಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಂದ ನಾನು ಹಲವಾರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಕಲಿತಿದ್ದೇನೆ. ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಚೈತನ್ಯಭರಿತ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ, ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಚೈತನ್ಯಮಯವಾಗಿ ಅಮರರಾಗಿತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

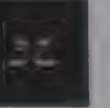
ಗೋಪಾಲ್ ಎಸ್. ಕುಕ್ಕೆ
ಮೇರಿಲೆಂಡ್, ಯು.ಎಸ್.ಎ.

* * *

ಕೆಲವು ಅನಿಸಿಕೆಗಳು

ಕುಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಿರುವುದು ಬುಟ್ಟಿ ಅಂತ. ಆಗ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಬೆತ್ತದ ಬುಟ್ಟಿ, ಬಿದಿರಿನ ಬುಟ್ಟಿ, ಹೂವಿನ ಬುಟ್ಟಿ, ಹುಲ್ಲಿನ ಬುಟ್ಟಿ, ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು. ಇದ್ಯಾವ ಕುಕ್ಕೆ ವಿಷಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವುದು? ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ನಾವು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹುಡುಗರು ನೇರವಾಗಿ ಅಮ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಒಕ್ಕೊರಲಿನಿಂದ ಕೇಳಿದೆವು. ಅಮ್ಮ ಬಾಯಿ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟು 'ಶ್' ಎಂದು ನಂತರ ತಿಳಿಸಿದರು - ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕನ್ನ ಮದುವೆಯಾಗುವವರು, ಎಂದು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ವಿಷಯ ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆಟ ಆಡಲು ಓಡಿದೆವು.

ಶ್ರೀ ಕುಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಆಗ ತಾನೆ ಚಿತ್ರಕಲಾಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿಸಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೆಂದರೆ, ಕುಕ್ಕೆಯವರು ನೃತ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಕುಸ್ತಿ ಮಾಡುವುದನ್ನೂ ಸಹ ಕಲಿತಿದ್ದರು. ಅವರ ಹುರಿಗಟ್ಟಿದ ಮೈ ನೋಡಿದರೆ ಎಂತಹವರೂ ಬೆರಗಾಗುವಂತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕ, ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಒಂದು ಮುಟ್ಟ

ಬೊಂಬೆಯ ಹಾಗೆ! ನನ್ನ ಅಕ್ಕಳೂ ಸಹ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯ ಕಲಾವಿದೆ. ಹೊಲಿಗೆ, ಕ್ರೋಶಾ, ಕಸೂತಿ, ರಂಗೋಲಿ, ಅಡಿಗೆ – ಇವೆಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಪ್ರವೀಣೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪರೀಕ್ಷೆ ಪಾಸ್ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಇವಳು ಮಾಡಿದ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಆ ಕುಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಕಳಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರು ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಮಾತಾಡುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೆ.

ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ದಿವಸಗಳ ಮದುವೆ ಸಂಭ್ರಮವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕೆಯವರು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿದರು. ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಆರನೇ ಕ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿರುವ ರತನ್ ಕೆಫೆ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೂಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು, ಹಾಗೂ ಚಿಕ್ಕಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಫೋಟೋ ಸ್ಟುಡಿಯೋ ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆದರು. ಕುಕ್ಕೆಯವರು ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಕುಂಚದಲ್ಲಿ ಧರೆಗೆ ದೇವಲೋಕದ ಅಪ್ಸರೆಯರನ್ನೇ ಇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣವಾಗಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಲವು ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಖಾಸಗಿ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಣಕ್ಕೆ ತಲೆಕೆಡೆಸಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ನಾವು ಎಂದೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳು ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಯಾವುದೋ ಸಿನಿಮಾ ನಟಿಯ ಫೋಟೋ ತೋರಿಸಿ, ಆಕೆಯ ಮುಖದ ಹಾಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಸರಸ್ವತಿ, ಮತ್ತು ಪಾರ್ವತಿಯರನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಕೇಳಿದಾಗ ಕುಕ್ಕೆಯವರು – ರೌದ್ರ ರೂಪ ತಾಳಿ "ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನರಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುವದೇ? ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಕೋಪಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರಿ ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟದಂತೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಸಹ ಇವರು ಜಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಹಣದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಪರೀತವಾದ ಮೋಹವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಕಲೆಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಬಂದವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಅವರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸದವರಲ್ಲ. ಮನೆಯನ್ನು ತೂಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಗೃಹಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾದ ನನ್ನ ಅಕ್ಕ ಹೇಗೋ ತೂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

'ಮಹಾಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸ ಸಿನಿಮಾ ಚಿತ್ರಕಲೆಗೆ ಕುಕ್ಕೆಯವರನ್ನು ಕೇಳಲು ಮದ್ರಾಸಿನಿಂದ ಹೊನ್ನಪ್ಪ ಭಾಗವತರು, ಸಿನಿಮಾ ನಿರ್ಮಾಪಕರು, ಬಂದರು. ಒಂದು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸಂಸಾರ ಸಮೇತರಾಗಿ ಮುಂಗಡ ಹಣವನ್ನೂ ನಿಗದಿಮಾಡದೆ ಭಾಗವತರ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆಕೊಟ್ಟು ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಚಿತ್ರ ನಟ ಉದಯಕುಮಾರ್ ಬಂದರು. ಮನೆಗೆ ಬಂದವರು ನೇರವಾಗಿ ಅಡುಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿ, ಅನ್ನ ಆಗಿದೆಯೇನಮ್ಮಾ, ಎನ್ನುತ್ತ ಇಣುಕಿನೋಡಿದರು. ಅಲ್ಲೇ ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕುಕ್ಕೆಯವರು, ಇಲ್ಲೇ ಬಾರಯ್ಯ ಎಂದರು. ಸರಿ, ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದರೆ ಬಣ್ಣ ತಿನ್ನಿಸುತ್ತೀಯೇನಯ್ಯ, ಎಂದು, ಒಂದೊಂದೇ ಪಾತ್ರೆಯ ಮುಚ್ಚಳವನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಿ ಅದರ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುತ್ತಾ, ಇಬ್ಬರಿಗೂ ತಟ್ಟೆ ಹಾಕಿ ಕುಕ್ಕೆಯವರನ್ನೂ ಕರೆದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಾಡಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಊಟಮಾಡಿ ಬರಿದಾದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೊಟ್ಟೆ ಸವರಿಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ, ಅಕ್ಕ ಬಂದರು. ಏನಮ್ಮಾ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿ, ಹಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಊಟ ಹಾಕಿ ಪುಣ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೆ ತಾಯಿ, ಎಂದು ಹೊಗಳಿದರು. ಅಡಿಗೆ

ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಕ್ಕ ಕಂಡದ್ದೇನು? ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಊಟವನ್ನು ಇಬ್ಬರೇ ತಿಂದು ಮುಗಿಸಿದ್ದು. ಸರಿ, ಅಕ್ಕ ದೇವರಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದು 'ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು' ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟರು.

ಕುಕ್ಕೆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಒಂದು ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು. ಅಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳ ಬಾಣಂತನಕ್ಕೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದಾಗ ಮಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿದು ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳು ಉಪವಾಸ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಗೆ ಯಾವಾಗಲಾದರು ಊಟಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಬೆಳ್ಳಿ ತಟ್ಟೆ ಹಾಕಿದರೆ, ಹಾಸ್ಯವಾಗಿ – 'ಬಡ ಕಲಾವಿದ ಮಾವನ ಮನೇಲಿ ಬೆಳ್ಳಿ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡಿ ಅಳಿಯತನ ಮೆರೆದ' ಅಂತ ತಮಾಷೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಯಾವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದರೂ, ನಾವು ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲಾ ಅವರನ್ನು ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆ ಮುತ್ತಿದಹಾಗೆ ಮುತ್ತುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಕಾರಣ – ಅವರು ರಸವತ್ತಾಗಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅವರು ಕುಸ್ತಿಪಟು, ಅವರ ಕೈಯಿನ ಮಾಂಸಖಂಡಗಳನ್ನು ಸಲೀಸಾಗಿ ಕುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕುಕ್ಕೆಯವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಮಮತೆ, ಪ್ರೀತಿ. ಅವರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮಗ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕುಕ್ಕೆ , ಚೈತು ಮತ್ತು ಮಗಳು ಶೋಭಾ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ತಂದೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಜಯ ಎನ್. ಸ್ವಾಮಿ
ಹನುಮಂತನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ

ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಶ್ರೀ ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಮೂರನೆಯ ಮಗ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಸಂಸಾರ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪ , ಅಪ್ಪ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ಅವರೆಲ್ಲರ ಸಂಸಾರ, ಅಂತೂ ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರ. ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ತಂದೆಯದು ಸಣ್ಣ ಕುಟುಂಬ – ಮೂರು ಮಕ್ಕಳು ಮಾತ್ರ. ನಾನೇ ದೊಡ್ಡ ಮಗಳು, ತಂಗಿ ಶಾಂತ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಗೋಪಾಲ. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ವಿಧವೆಯಾಗಿ ತನ್ನದಲ್ಲದ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಇಡೀ ಜೀವ ತೇಯುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಸೋದರತ್ತೆ, ಹದಿನಾರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ, ಇನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾಗಿರದ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ! ಇಷ್ಟು ಜನರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದೆವು. ಮನೆ ಸದಾ ಜೇನು ಗೂಡಿನ ಹಾಗೆ ಜಿಯ್-ಗುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು.

ನನಗೆ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನೊಂದಿಗೆ ಒಡನಾಟ ಕಡಿಮೆ. ಏಕೆಂದರೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಅಂತರ. ಅವರು ಸದಾ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ಏನಾದರೂ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾ ಕೂತಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಆಗ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮಹಡಿಮೇಲೆ ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲ, "ನಂಗೂ ತೋರಿಸೋ, ಶ್ರೀಕಂಠ, ಏನು ಬರೀತಿದೀಯೋ" ಅಂತ ಕೇಳ್ತಿದ್ದೆ. ವಿಧವಿಧವಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ನೋಡಿ ಖುಷಿ ಪಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನನಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಸೇರಲಿಲ್ಲ. ಕಲೆಯೇ ಅವರ ಜೀವಾಳವಾಗಿತ್ತು.

ಹೊರಗಡೆ ಹೋದವರು ರಾತ್ರಿ ಎಷ್ಟೋಹೊತ್ತಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮಹಡಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಊಟದ ಕಡೆ ಕೂಡ ಪರಿವೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ! ನನ್ನ ಅಮ್ಮ ಊಟ ಕಲೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸೋದರತ್ತೆ ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು. ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ತುಂಬಾ ಭಾವಜೀವಿ, ದೊಡ್ಡ ಕಲಾವಿದನ ಸಹಜ ಸ್ವಭಾವ ಅದು. ಅವರ ತಂದೆ, ತಾಯಿಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣುವಂತೆ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಅವೆರಡರ ನಡುವೆ ಹಾಕಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮನ ಸಾವಿನಿಂದ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನವರು ತುಂಬಾ ನೊಂದಿದ್ದರು.

ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮದುವೆ ಒಂದು ಸಂಭ್ರಮದ ವಿಷಯ. ನಾನು ಇನ್ನೂ ಹೈಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮದುವೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ ಅಂದ ಕೂಡಲೆ ನಾವು ಮಕ್ಕಳು, "ಶ್ರೀಕಂಠ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ತೋರಿಸೋ" ಅಂತ ತುಂಬಾ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡ್ತಿದ್ವಿ, ನಮ್ಮ ಗಲಾಟೆ ತಡೆಯಲಾರದೆ, ಒಂದು ದಿನ ನಾನು, ನನ್ನ ತಂಗಿ, ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರು, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟರು. ನಮಗಂತೂ ವಿಪರೀತ ಕುತೂಹಲ, ಸಂಭ್ರಮ! ಅವರ ಮನೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಆಗುವವರು ಅವರ ತಮ್ಮತೊಟ್ಟಿಲ ಮಗು, ಅದನ್ನೂ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಹಿಂಭಾಗದಿಂದ ಮೊದಲು ನೋಡಿದ್ದು ದಂಗು ಬಡಿದವರಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ವಿ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲಾ – " ಜಡೆ ನೋಡೆ, ಹೇಗಿದೆ ಅಂತ ಪಿಸಿ ಪಿಸಿ ಮಾತಾಡ್ತಿದ್ವಿ, ಆಮೇಲೆ ಅವರೇ ಎದ್ದು ಬಂದು ಮಾತಾಡಿಸಿದರು. ಲಕ್ಷಣವಾದ ಮುಖ, ತೆಳ್ಳಗೆ, ಕುಳ್ಳಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗಿಂತ ಅವರ ಜಡೆಯೇ ಭಾರವಾದಂತಿತ್ತು. ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಆಗುವವರು ಏನೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಇದ್ದುದು. ಅವರ ಮನೆಯ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಾಗ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ, "ನೋಡಿದ್ರೇನೇ, ನಿಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಆಗೋಳನ್ನ, "ನಾನು ತೆಂಗಿನ ಮರ ಅವಳು ತುಂಬೆ ಗಿಡ ಅಂತ ಹೇಳಿ ನಮ್ಮನ್ನ ನಗಿಸಿದರು. ನಿಜ, ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಎತ್ತರವಾದ ದಢೂತಿ ಆಸಾಮಿ!

ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ 'ಲಲಿತೆ' ಚಿತ್ರ ಆದೆಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ, ಅದನ್ನ ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯ! ನೋಡೇ ಅದರ ಆನಂದ ಸವಿಯಬೇಕು.

ಒಂದು ದಿನ ನಾನು ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ್ನ ಕೇಳಿದೆ – "ಇಂತಹ ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸಲು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು? ಅಂತ. ಅವರ ಉತ್ತರ ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು. "ನೋಡಮ್ಮ ಇದನ್ನು ನಾನು ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಆ ಮಹಾತಾಯಿ ನನ್ನಿಂದ ಬರೆಸಿದ್ದಾಳೆ. ಒಂದು ದಿನ ಹೀಗೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತಾಗ – ಲಲಿತೆಯ ರೂಪ ನನ್ನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಮಿಂಚಿ ಮಾಯವಾಯಿತು. ತಕ್ಷಣ ಅದರ ರೇಖಾಚಿತ್ರ ಬರೆದಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ. ನನಗೆ ಎರಡು ಸಾರಿ ಅವಳ ರೂಪ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು." ಎಂದಿದ್ದರು. ನಾನು ಆಗ ಡಿಗ್ರಿ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿದ್ದೆ. ನನ್ನಲ್ಲೇ ನನಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದು – ಅದು ಹೇಗೆ ಇವರಿಗೆ ದರ್ಶನವಾಯ್ತು? ಋಷಿ, ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಆ ರೀತಿ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತೆ ಅಂತ ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿದ್ದೆ, ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಓದಿದ್ದೆ. ಅದು ಈಗೆ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದೆ – ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಅಕ್ಷರಶಹ ಸತ್ಯ ಎಂದು.

ಅವರ ಬಾಳಂಚಿನಲ್ಲಿ ಮಧುಮೇಹ ಮೃತ್ಯುವಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳು ನೋವು ಅನುಭವಿಸಿ ಹಣ್ಣಾದರು. ಕಡೆ ಕಡೆಗೆ ಆ ಮರಣಾಂತಿಕ ಖಾಯಿಲೆ ಅವರ

ಒಂದು ಕಾಲನ್ನೇ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಿತು. ಒಂದೇ ಕಾಲಿನಿಂದ ನರಳಿದರು. ಕಡೆ ಕಡೆಗೆ ನಾವು ಅವರನ್ನು ಹೋಗಿ ನೋಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೇನೂ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಅತೀ ದುಃಖದ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ, ಅವರು ದೈವಾಧೀನರಾದಾಗ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅವರ ಅಂತಿಮ ಮುಖದರ್ಶನವಾಗಲಿಲ್ಲ; ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವುದು ಅಪ್ರಸ್ತುತ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಋಣವಿಲ್ಲ, ಅಷ್ಟೇ! ಆಮೇಲೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿ ಬಂದೆ. ಜೀವನ ಸಾಗಲೇಬೇಕು, ನಿಜ. ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಕಲಾವಿದನ ಕೊನೆ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಮುಗಿದು ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ಅವರ ಕಲೆ ಮಾತ್ರ ಅಮರವಾಗಿದೆ. ಈಗಲೂ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಲಾವಿದನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಾವಿಲ್ಲ – ತನ್ನ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ

ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಸ್. ರಾವ್
ಶಿವಮೊಗ್ಗ

ಗೋಕುಲ ನಿರ್ಗಮನ Gokula Nirgamana

ಮೇಘ ಸಂದೇಶ

Mega Sandesha

ಅಕ್ರೂರನೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ "ಗೋಕುಲ ನಿರ್ಗಮನ"

Shri Krishna leaving Gokula with Akroora

ಕಣ್ವರಿಂದ ಶಕುಂತಲೆಯ ನಿರ್ಗಮನ

Kanva Sending off Shakuntala

ಅರ್ಜುನನ ಮತ್ಸ್ಯ ಯಂತ್ರ ಭೇದನ (ಲೇಪಾಕ್ಷಿ ಭಿತ್ತಿ ಚಿತ್ರದ ಪ್ರತಿಕೃತಿ)
Arjunana piercing Matsya Yanthra

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವಸ್ತ್ರಾಪಹರಣ

Shri Krishna Vastrapaharana

ಮೇನಕಾ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ
Menaka Vishwamitra

ಪಂಡಿತರತ್ನ ಕುಕ್ಕೆ ಸಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು
Panditharathna Kukke Subramanya Shasthri

ಶಕುಂತಲೆ ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ
Shankunthala with Maids

ಮಹಿಷ ಮರ್ದಿನಿ
Mahisha Mardini

ಕೃಷ್ಣ – ಸುಧಾಮ Krishna - Sudhama

ಯೌಗಂಧರಾಯಣ Yaugandharayana

ತ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಾಲಯ (ಶೃಂಗೇರಿ) Shri Vidya Shankara Devalaya (Shrigeri)

ದಿಲೀಪ Dileepa

ವಿರಹಿ ಯಕ್ಷನ ಕನಸು
Virahi yakshana Kanasu

ಶ್ರೀರಾಮ ಗುಹ ಸಮಾಗಮ
Sri Rama Guha Samaagama

ಅಷ್ಟ ದಿಗ್ಗಜಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ 'ಗಾಯತ್ರಿ'
"Gayathri" on Ashta Diggajas

S.S. KUKKE

A nine-year-old boy who failed in lower secondary examination was once drawing a sketch of the profile of his teacher in the classroom without any concentration towards the lesson that the latter was teaching should the teacher put a direct question to the same boy suddenly? The boy was fully concentrated in his drawing and didn't take any notice of the question that he was asked to answer. The teacher had noticed the same attitude from the boy many times earlier. He could not control his anger. His shining cane began to search the boy's back. He went nearer to the seat where the boy was sitting. He saw his own face drawn in the note book. The teacher's face became a hell of anger. He started to cane the boy in a swift and harsh manner. The boy was accustomed to such sort of punishment several times before. But this time, his ego awakened and started to act in a surprising way. The boy was healthy and strong. A weak physique of the teacher was no match at all. Now it was the boy's turn! In a moment the cane was in the boy's hand. He gave a couple of blows to the teacher with the same cane and thus he avenged. The boy became a hero for the day!

But its effect was the news of his debar from the school and it spread like a wild fire in that small town. Some people laughed at the attitude of the boy who was a scholar's son. A few people felt it strange as this boy came from a reputed Kukke family. So far only the members of his family were treating him as a dullard. Now that has been universally agreed. In this way, the general education of the boy came to a halt. He was the last among two sons and four daughters in the family. Being the youngest, he enjoyed an unbound affection of his mother. His mother was suffering from frequent stomach pain before she gave birth to him. After worshipping Lord Srikanteswara of Nanjanagud, it was a smooth delivery. This was the reason that the child was christened Srikanta Shastry Kukke. He was born on 1st June, 1918 at Shimoga as the last child to Asthana Vidwan Pandita Ratna Kukke Subramanya Shastry and Smt. Sankamma.

Boyhood

Kukke used to get up early at six. He would be back home along with his friends after a nice swim in the river Tunga. His mother would decorate his rainbow-cut hair with flowers and put a round dot on his forehead. Then she would dress him with a thick dhoti, a coat and put Hassan's red hat on his head. She would then ask him to go to school directly. Instead of going to school, he would visit the nearby mango grove alongwith his companions. He would play there games all day and, would return home exactly at the school's closure time and be ready for lunch.

Those were the days when teachers were recognised by the methods they adapted in punishing students. One who punished the students more physically was treated as a devoted teacher. No teacher could be imagined without a cane in his hand.

Art-Intuition

In a school at Shimoga, there was a drawing master by name Ramakrishna Rao. His son, K.G. Murthy, was a co- student of Srikanta Shastry. Both were good friends. Srikanta Shastry had on occasions observed his friend while he was drawing pictures. He used to study the movements of his friend's hand and the beautiful pictures thereafter. The hidden interest in Srikanta Shastry suddenly started to take roots of his artistic talent. He began drawing pictures with confidence and concentration. Ramakrishna Rao saw these pictures and felt happy. He was proud of this young artist. He found in him a bold artist. Without any regular coaching in the art, he wondered how this young boy could exhibit such a talent. He hoped that the boy would certainly grow into a reputed artist if he was given regular training in an art school. From that day onwards, he began to give lessons in art. After completion of primary stage, he made him to appear for Madras Lower Grade Drawing Examination. The boy passed in First Class as he expected. He encouraged Srikanta Shastry to continue his studies for higher level at Mysore.

Once Srikanta Shastry accompanied his father to Sringeri. Sitting on the banks of the Tunga River, he drew a pencil sketch of Vidya Shankar Temple. He showed the picture to the then Jagadguru Sri

Chandrasekhara Bharathi Swamy. The Pontiff noticed the talent of this budding artist and asked the boy to continue studies in the same field. The boy's joy knew no bounds when he was blessed by the learned Pontiff.

One day a boy of his age by name S.V. Seetharama Rao came to their house from Mysore. He was the brother of Srikanta Shastry's brother's wife. He had enrolled his name for the first year in Chamarajendra School of Arts, Mysore. He gave elaborate description of the art education that was imparted in that institution. He sowed the seeds of intense desire in Srikanta Shastry's mind and making him to determine to take-up study in that art school at Mysore. He expressed to his father this desire. No opposition came from his father but surprisingly 'his elder brother and his uncle opposed this proposal. They wanted to send him to Sringeri Math to learn Sanskrit. Their desire was that he should become a Sanskrit scholar like other elders. But young Srikanta Shastry had a negative attitude towards learning Sanskrit and Veda. This was because Karnataka needed a great artist from that family and his contribution to the country. He could not be diverted from the path that he selected with an aim and ambition to become an artist.

Determination to become an artist

In his eleventh year in 1933, he boarded the train towards Mysore, with a firm mind to continue his art education in Mysore, in spite of flood of opposition from his family members. There were only seven rupees in his pocket. Within a couple of minutes, his brothers and his uncle hurried to the platform and told him to get down. The boy refused. The elders slapped him followed by all sorts of scoldings. They thought that the boy at that tender age would have to undergo many hardships in a big city like Mysore. They felt sorry for their harsh treatment. The train began to move slowly. His brother Seetharama Shastry had to attend the law examination in Poona the next day. He thrust into Srikanta Shastry's pocket thrust twenty five rupees. Srikanta Shastry knew that was the money to be spent for the travel expenses of his brother's journey to Poona and hence he immediately took out the money and threw it on the platform. The train arrived in Mysore. He went straightaway to his relative Seetharama Rao, who influenced him to study in the art school

at Mysore. He expressed his firm desire to get arrangement for his boarding and lodging.

In the Chamarajendra Art School

When he went to seek admission at the Chamarajendra School of Arts, he was given a test. He was asked to sit in a big hall and draw a picture and paint it with colours. He did not anticipate that kind of a test for admission. He had brought only a few colours with him. When he found them insufficient, some senior students gave him colours and helped him to complete the picture.

The institution then had Sri Ramaswamy Iyengar and Sri. N.G. Pavanje as Superintendent and Assistant Superintendent respectively. Besides them, Sriyuths Kesavaiah, Tankasale, Venugopal Naidu were the teachers. Sri Pavanje was very much pleased with the boy's picture and noticed his artistic calibre. He patted the boy's back in appreciation. The boy was to be admitted in the first standard as per the norms but Sri Pavanje was so happy that he recommended the boy to be admitted in the fourth standard. He enquired the boy how he came to Mysore what were his lodging facilities and what was the source of financial support he would have. After understanding the pitiable condition of the boy he assured that he could get scholarship sanctioned. Sri Pavanje extended his helping hand to the boy only with an intention that the young bud should not fade away. Those were the days when much importance was given to hard work and achievement. There were teachers like Sri Pavanje who would recognise the talent and nurture it. Because of teachers such as Pavanje, Karnataka was fortunate enough to have some great artists like Kukke.

Srikanta Shastry Kukke at first stayed for three days in an orphanage at Mysore. For some days, he stayed in Royal Chowltry. Then he shifted to Udupi Narayanacharya's hotel in Old Agrahara with a hope that he would soon get scholarship. But he received only twelve rupees as his scholarship amount. How would this meagre amount suffice for his rent and food?

When the Scholarship was not enough to meet expenses for his food and accommodation, how could he buy brush and paints? His teacher

Keshavaiah noticed the helpless Kolle. He asked the boy to work as his assistant in his personal painting work and he would pay twelve annas per day as wages. Srikanta Shastry was immensely pleased by this arrangement. He assisted the teacher more than what the latter had expected from him. In addition to the wages, the teacher supplied the boy paints and brush. Also he got him a room for rent and supplied with doled food.

Meritorious Art Student

After completion of fourth standard N.S. Subbukrishna and B.H. Ramachandra were his co-students in fifth standard. Their art master Sri Pavanje had developed a special affection towards these three students. Because of their teacher's better coaching and guidance, these three were in top of the class and lived like brothers. Superintendent Sri Ramaswamy Iyengar showed love and kindness to Kukke. Once he advised the boy to appear for Madras Higher Grade Art Examination and he helped the boy by remitting the examination fees.

Results of Madras Higher Art Examination were announced. Srikanta Shastry passed in First Class as expected. The Superintendent felt very happy and he praised the boy's achievement. By that time, he also completed five-year diploma course in the institution. Srikanta Shastry came out of the institution after passing in top class. As a full-fledged artist he stepped into the outer world. But 'What next' was the problem that haunted him.

As an Artist

A few years after he returned to Shimoga, he imparted education in painting to the people who showed interest in it and in addition to that he also taught physical education training. Having a well built body, Kukke got the 'Malnad Best' award in a special function arranged by the District Health Department.

In the meanwhile, he got an appointment order from Chamarajendra School of Art, Mysore, for the post of Craftsman. The job was to work as assistant to V.G. Hexner, a designer. Kukke did not

like this kind of a job but he joined. After some time, Industries Director of the then Mysore State, Sri S.G. Shastry, visited the institution for inspection. Then Kukke directly met him and expressed his dislike for the job. He requested the Director to appoint him as teacher in the Arts Section. The Director chided him by saying, "Being still an immature, how dare you desire to work as an Art Teacher in the midst of experts." Kukke's ego was hurt. Pat was his reply, 'It is the hand that draws and paints, not moustache nor beard'. He left the job immediately. Soonafter, he started the work of Dassara Panel, jointly with his teacher Keshavaiah. One evening, while playing football, he slipped and fell. He suffered a knee injury and left for Shimoga. He had to take rest for three months.

His brother Seetharama Shastry was a practising lawyer in Shimoga. He wanted to make his younger brother a professional artist. He bought a full size camera for him. He advised Kukke to start a photo studio. As per his brother's advice, he started a photo studio with a partner. This venture didn't bring any profit to him. Slowly he came out of the partnership. Subsequently he closed the studio.

Marriage

Meanwhile, his father, mother and aunt died. His aunt had taken care of him well after the death of his parents, but she did not live for long. She wished to see him married and settled in life before she died. Her wish remained unfulfilled. None came forward to give his daughter to a man who had no government job, no fixed profession nor regular income. Finally it was his father's brother who arranged the marriage. Narasimhaiah, the then Forest officer in Sagar, agreed to give his first daughter to Srikanta Shastry and the marriage was performed in Sagar. Within a short time, his father-in-law, Narasimhaiah, was transferred to Bangalore. There was a suggestion that Srikanta Shastry should also leave for Bangalore, as it would be easier for him to choose any vocation that he liked and to get settled in life. He would get a suitable opportunity to exhibit his artistic ability there and his works could get recognised. Finally he left for Bangalore and his uncle's sons Ramu and Raju also accompanied him.

Settlement in Bangalore

Srikanta Shastry found a room for rent in Chickpet nearer to his father-in-law's house and started a photo studio in the name of Kukke Brothers. The studio was also used for his painting work. It launched him as a commercial artist and helped him come into contact with a circle of important people in the city. There were very few commercial artists. Soon, he got innumerable orders and he became quite busy in his work. His economic condition improved. He had to wait for three years to lead life as an independent artist and later he brought his wife and child and began to reside separately.

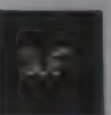
Versatile Genius

Kukke came into contact with famous actor and singer Honnappa Bhagavathar and film director Ku. Ra. Seetharama Shastry. He was invited to work as Art Director for the movie 'Mahakavi Kalidasa' produced by Bhagavathar. His work was successful and the movie also earned name and fame. He also worked as Art Director for Ku. Ra's picture 'Kaivara Mahatme'.

He knew various techniques of the art medium. He was painting not only with brush but also with blade and thread. He used to draw with his toes, with a single hand and with both hands sometimes. He was exhibiting surprises by drawing pictures, blindfold. He did not only paintings but carved some sculptures too. He exhibited his talent in other media also such as ivory, teak, beat wood, plaster of paris etc. Rapid sketching and portrait painting were his sought after styles. The portraits of Gandhi and Nehru were unveiled in the auditorium of National College by the then Governor, Sri V.V. Giri. His paintings attracted the attention of Jawaharalal Nehru. Once Nehru visited the Jog Falls to inaugurate the power station. He was presented with a beautiful painting of Jog Falls by Kukke.

Art Activities

His role was visible in almost all the art activities in the city. He was a member of a sub-committee headed by Kengal Hanumanthaiah

constituted for the purpose of constructing a grand and beautiful gateway for the Congress session held in the year 1959-60. The Chief Minister was immensely pleased when he saw the gateway after completion according to his expectation. At a function to felicitate the members, he gave a call to the artists that the government would provide all kinds of facilities if they were united together and constituted an organisation of their own. In accordance with the desire. Kukke alongwith M. Arya Murthy and Nanjunda Rao conducted preliminary meetings at the Chickpet studio. On 15th May, 1960 Mysore Pradesh Chitra Kala Parishat came into existence. Now it is known as Karnataka Chitra Kala Parishat. Among the founding fathers of the Parishat, Kukke has a major role.

Soon after its inauguration, office bearers were appointed, He was the Vice-President and his brother R.S. Kukke the joint secretary of the Parishat. The Parishat had no building of its own. All the Meetings were conducted in Kukke's studio. Beginning 10th August, 1963 all-India level painting competition was held by the parishat every year. Kukke along with Nanjunda Rao worked hard to make the competitions a success. He continued to be the joint secretary of the Parish at till his death.

As an Art Master

The office of the Chitra Kala Parishat started to function from 25th September, 1964 at the courtesy of Siddavanahalli Krishna Sharma, in a room on the first floor of Gandhi Bhavan, 8th Cross, Malleshwaram. He became the first Principal of 'Chitrakala Vidyalaya' started by the Parish at. Many art students received able guidance from him and he transformed them as good artists. The noted artists of the present day such as Yusuf Arakkal, M.J. Kamalakshi belonged to the student community trained by Kukke. The Vidyalaya started with a mere 22 students and now it has grown to the extent of imparting education and training to hundreds of post-graduate students of art. Kukke played an important role in bringing credit to the parishat in the collection of traditional paintings.

Art Exhibitions

Kukke worked for some time as Art Master in Kala Mandir run by A.N. Subba Rao. At the 34th Annual Celebrations of Kala Mandir, an art exhibition was arranged and Kukke exhibited his works. Later he took part in exhibitions organised every year by State Lalit Kala Academy. He also exhibited his works in an exhibition conducted by Regional Design Centre in Max Muller Bhavan. His works were seen along with the paintings of artists of Karnataka in the art exhibitions organised frequently by Chitra Kala Parishat He was playing a prominent role in the art camps conducted by Parishat. On 2nd March, 1975, his sculptures carved in Teak and Beete were exhibited along with modem paintings at Alliance Francaise. Sen Gupta, a Bengali artist and the then Chief Designer of the Regional Design Centre and for some time a colleague of Kukke helped him.

Kukke also conducted some solo exhibitions of his paintings on 19th November, 1972 jointly organised by Lalit Kala Academy at the Institute of World Culture, He had exhibited 46 works created by his brush, by his nails and by pen knife. The solo exhibitions arranged in October and November, 1975 in Venkatappa Art Gallery and in the Institute of World Culture, are of special importance. There were 25 portraits related to persons of legends and history.

His another art exhibition was held in Max Muller Bhavan in 1978. His paintings based on ancient epics were exhibited. Nearly twenty paintings were on 'Menaka Vishwamitra' and 'Kumara Sambhava'. Later eighteen of his paintings were displayed in 1981 in Ramanil Art Gallery.

In July 1974, Mysore Lalit Kala Association conducted an art exhibition in Mysore Dasara Exhibition Building. His paintings alongwith those of Sengupta were exhibited.

Prizes and Awards

That was a period when Painting Section was considered to be important in the Mysore Dasara Exhibition. It was the only art exhibition recognsied in the State. Winning a prize in the exhibition was considered to be a mark of great achievement. Kukke used to send his painting to

the Dasara Exhibition every year since 1940. He won awards always. He got more than 30 prizes at these exhibitions. For several years, he won the first prize. It indicates the kind of prominence he earned amongst the art community during that period. His winning spree started from 1940 and ended upto 1971. He got double prizes in 1944, 50, 52 and 55.

In the years to come, Bangalore became the centre of art activities. Kukke's paintings were exhibited in the art exhibitions organised by Chitra Kala Parishat and his works were praised prizeworthy. All India level Painting Exhibition was held in 1963. His painting 'Chikkanna' won the special prize sponsored by Prajavani and self portrait the second prize. His another painting 'Broken Beauty' was considered to be the best painting in the Karnataka Artists Painting Exhibition organised by the Parishat. His paintings were exhibited in several art exhibitions conducted by the Karnataka Lalit Kala Academy. The copy of a mural drawn by him won a prize in the Annual Exhibition in the year 1973.

Kannada Sahitya Parishat arranged a felicitation in recognition of his service in the field of art, during the All India Kannada Sahitya Sammelana held in Shimoga under the presidentship of S.V. Ranganna. The then Mysore Chitrakala Parishat was conducting All India level painting exhibition every year in the Banquet Hall of Vidhana Soudha, to honour the renown artists of the nation. On 30th March 1973, the Parishat expressed its gratitude by honouring Kukke alongwith the other five artists of the country.

Kukke was one among the five artists selected for awards in the year 1982 by the Karnataka Lalit Kala Academy in the filed of painting. The State Government conferred on him the prestigious Karnataka Rajyotsava Award on November 1976 in recognition of his yeoman service in the field of art in Karnataka. Thus the artist community, institutions and the Government honoured this great artist.

Collection of Works

In the early days of his life, Kukke had to undergo several trials and tribulations. His later life was brighter. The number of buyers of his works gradually increased. The Government, institutions and the public bought his works and added to their collections. Such collections found

their way to foreigner countries too. His paintings have occupied prime place in Karnataka Lalit Kala Academy, the guest houses of Irrigation Department, Shimoga, Inspection Bungalow, Karnataka Sangha. Prasaranga of Mysore University, the Administrative office of Canara Bank, Bangalore Museum etc.

Subrahmanya Art Gallery

Many of his works adorned the residences of top people and the halls of several institutions. In order to maintain regular exhibition of his remaining works he started an art gallery in 1982 in his fathers name at his residence in Jayanagar T' Block, Bangalore.

After the demise of Kukke, his family members have presented all these paintings to Chitrakala Parishat. The Parishat has exhibited his works for the benefit of common people.

His Last Days

The All India Fine Arts and Crafts Society, Delhi honoured Kukke in 1985. When he went to Delhi to participate in that function, he bought a pair of footwear. He had a shoe-bite wound and it went on aggravating. He fell sick. On another occasion, he had a fall and suffered a fracture. He was bed-ridden. His well-built body became weak and inactive. He was a diabetic. The wound in his leg remained unhealed and so the leg was amputated. In spite of financial help and guidance he recieved from the Government and institutions, he could not regain his health. On the new year's day of 1991, Kukke Srikanta Shastry in his 73rd year of age, died leaving behind his wife, three sons, a daughter and son-in-law.

Review of His Works

Since Kukke Subramanya Shastry came from the family of Pandits, naturally he had the traditional knowledge of literature and art. His father created some literary works, the son could bring those literary contexts in visual form through his beautiful paintings. The people who could not understand minute descriptions in Sanskrit poetry and slokas,

could well understand the same in his works of paintings. His works provided the cultural requirement in order to entertain the common people without any difficulty. Kukke tried several experiments in modem art that looked like a maze but he did not find it feasible to continue.

The speciality of his paintings in that according the Indian sensitivity, the most important and meaningful sequences from famous literary works are transformed into beautiful images in colour. He used colour variety and linear play in his paintings to translate the poets' audio creation permanently into visual form. He adopted the wash-method technique that was practised by artists of Bengal School to increase the artistic beauty of the visual image. This was the speciality of his colouring method. Although this method is very rare among the present-day artists, the paintings then created look fresh and has won hearts of art-lovers.

His drawing of straight lines was special in nature. Without adopting the western academic principles for Indian poetic visuals, his paintings reflected spiritual fragrance, beauty of thought, mature experience and pictorial balance. Wherever his painting is seen, immediately one can recognise it as Kukke's work of art. To such an extent, he imprinted his originality in his works.

Peculiar was his method of drawing portraits. In the portraits of Sringeri Swamiji and national leaders, their mental strength and courage with a sense of contentment are successfully exposed. In the art camps, [or the guidance of young artists, he used to give demonstrations by drawing pictures with the models sitting in front of him.

Kukke was a member of Karnataka Lalit Kala Academy, as part of a team visited Banasthali of Rajasthan and Shravanabelagola of Karnataka and copied the murals on the spot. He also went to Lepakshi in Andhra Pradesh a number of times and copied drawing of the murals there.

Kukke's intention was to give a visual medium to potential situations of India poetics, mythology and history using his individual talent and style blended with traditional art and essence according to Indian sentiments.

His paintings reflect his consciousness of situational illustration. With regard to visual presentation, he did not consider the minute anatomical details so seriously like that of western artists. In support of

Indian style of art, he drew the linear shapes rhythmically with delicate planning of light and shade.

Portraiture, compositions, picturisation of nature and picturisation of situation were created by his brush in hundreds of his paintings, presenting the buildings of architectural excellence, temples, court halls; decorating the portraits with suitable dress and ornaments, beautiful surrounding nature; adherence to the principle of emotions; these features of his paintings carry us back to old times and centuries.

As a Sanskrit scholar, Kukke's father wrote Megha Sandesha, Kiratarjuneeya in Kannada. These literary works exerted a great influence upon the son. Kukke Srikanta Shastry's emotional scenes and situations as described in his father's works became the subject matter of his works. He wanted to translate verbal beauty into visual beauty. Those who do not know Ramayana, Mahabharata, Bhagavata, Devi Bhagavata and other great works would feel Srikanta Shastry's paintings as mazes.

Kukke's foremost painting is the grand portrait of Jagadguru of Sringeri Sri Narasimha Bharathi Swamiji. The revered master's radiant face, rudrakshi mala, the style of his sitting on the deer's skin and glowing eyes are notable features. Another portrait drawn effectively is that of his father, Pandita Ratna Kukke Subrahmanya Shastry. Capturing the nocturnal slumber, body is covered with red-bordered green shawl and sitting in a concentrated posture under the muted lights of a lantern in the night's calmness is a feast to the beholder.

The other paintings consisting of people and situations from legends are very beautiful. For example, the scene depiciting the young maids carrying Rishyasrunga to the king of Anga Kingdom. The surroundings of hermitage, the surprising books of Rishyasrunga as he had never seen women till that day. On his both sides, several young ladies blowing trumpets and on his front some other ladies dancing, some carrying flowers, fruits, some trying to feed him the delicious eatables and his posture and looking style completely amazed by that sudden royal treatment to him-a scene so beautifully arranged.

Another painting is about the meeting of Rama and Guha on the bank of the river Ganga. With all his sense of devotion, Guha folding his arms, bends his knees in front of him. Rama sits emotionless, Sita stands

innocent, Lakshmana ready to obey with devotion and their facial expressions are so powerfully explained.

In a painting of Menaka and Vishwamitra, Menaka stands in a dancing posture, disturbed by her beauty the lean bodied Vishwamitra looks at her lustfully with his bright eyes. This is a beautiful piece of art.

A situation from Mahabharatha's Kiratarjuneeya is used. The incident is gifting of *Pashupathastra* to Arjuna by Lord Shiva. Shiva as a forest tribesman is a hunter and Parvati stands at his back also in an attire of a tribal woman and at a short distance Pasupathi stands and in front of them a porcupine lying dead struck by two arrows and in this background Shiva gladly presenting his *pasupathastra* to Arjuna. This scene is presented in a beautiful painting.

From Bhagavatham, Sri Krishna's miraculous plays and mischief are selected for picturisation. Krishna leaves Nandagokula towards Mathura. Nandagopals' beautiful mansion on the banks of the Yamuna is in the background. Gopikas are not allowing chariot by which Krishna is ready to start, worried Krishna sitting with twisted arms, several cows grazing in the surrounding meadow too stand stupefied unable to tolerate the pangs of Krishna's separation. The combination of all these situations makes the picture so realistic and beautiful.

In this series, Krishna's Gopikavastrapaharans, Apsaras Jalakreeda, the meeting of Krishna and Sudhama are beautiful combinations. The last one stands supreme, Poor Sudhama is made to sit in a decorated Chair. Krishna's wives also serve him besides Krishna himself. Sitting below beside Sudhama's chair, Krishna aska Sudhama if anything is brought to him and Sudhama hesitatingly unties the knots of cloth which he has brought. The facial expressions of both Sudhama and Krishna are presented in an excellent manner in this painting.

The exposition in visual medium of Goddess Durga and Gayathri as per the description given in Devi Bhagavatham is also worth mentioning. In both these images, there is spiritual fragrance. In the midst of rising tides the Goddess Gayathri sits on eight elephants with hovering stars. The Goddess Durga or Chamundeshwari after slaying the demon Mahisha, raises the index finger of her right hand and holding a bell in her left hand signifies world peace. Perhaps both these paintings

where drawn with the help of references found in Devi Bhagavatha slokas.

Important among the rest of the paintings are the situational expositions from Kalidasa's Meghasandesha, Shakuntala, Malavi Kagnimitra etc. In the first painting of Meghasandesha, the cursed yaksha with his both hands embraces the cold wind comming from Alakavathi in the high mountains of ChitraKoota, the abode of his wife. In the other painting, the yaksha kneels before his dear wife and holds a flower sensuously looks at her who is standing semi naked with a thin cloth on her body. This artists imagination transcends the boundaries of the poetic expression.

Having born in a holy hermitage, looked after and educated by a sage, the beautiful blossom Shakuntala watering the plants and playing with deers alongwith her friends falls in love with in a surprising situation. Her farewell from the hermitage with permission from the sage Kanva, her foster father is a good work. Though this beautiful painting, we can realise how the artist has succeeded in bringing the beautiful imagination of Kalidasa into visual form.

Paintings of nature like Jog Falls, Vidya Shankar Temple of Sringeri, Chennakesava Temple of Belur, sunset at Agumbe etc. clearly reflect the artistic maturity of Kukke Srikanta Shastry. In such a grand manner, Kukke has left the world and leaving behind him a large collection of beautiful works of art. In the ranks of artists of Karnataka, Kukke has a special place.

(Translated by **S.R. Gopala Krishna**)

ಮೂಲತಃ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯವರಾದ ವಿ.ಟಿ.ಎಸ್. ರಾವ್ ಅವರು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ ಪಡೆದವರು. ದಿ. ಎನ್.ಜಿ. ಪಾವಂಜೆಯವರ ಬಳಿ ಕಲಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಇವರು ಜನಪದ ಹಾಗೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಚೆ ಮತ್ತು ತಂತಿ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಇದೀಗ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿರುವ ಇವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪರಿಷತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಅದರ ಆರಂಭಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಸಂಪರ್ಕವಿಟ್ಟು ಕೊಂಡವರು. ಆಗಾಗ ಕಲಾ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಯುತರು ಕುಕ್ಕೆಯವರ ನಿಕಟವರ್ತಿಯೂ ಆಗಿದ್ದವರು. ಆ ಬಾಂಧವ್ಯವೇ ರಾವ್ ಅವರಿಂದ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆಸಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ.

ವಿ.ಟಿ.ಎಸ್. ರಾವ್

ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿ

Karnataka Lalithakala Academy

೨ನೇ ಮಹಡಿ, ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜೆ.ಸಿ.ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 002

2nd Floor, Kannada Bhavana, J.C.Road, Bengaluru - 560 002

080 22480297 | www.lalitkalakarnataka.org | kla.karnataka@gmail.com